

leto VII.
junij 1963
štev. 6

IZ VSEBINE:

- NJEGOVE BESEDE SO VSI RAZUMELI
- SLOVENCİ V BLIŽINI SVETEGA OČETA
- ENOTNA SREDNJA ŠOLA
- TUDI VI? TUDI MI! ZAKAJ PA NE?
- NAŠ ŽIVLJENJSKI UTRIP
- KAKO JE Z NAŠO PREHRANO?
- POMLADNE MEDITACIJE O KULTURI
- TUJCI POVSOD (Celoletna povest)
- PESMI, UGANKE, ZA DOBRO VOLJO

m l a d i k a

VSEBINA

Lojze Škerl: Njegove besede so vsi razumeli	97
Jože Peterlin: Slovenci v bližini svetega očeta	99
Maks Šah: Enotna srednja šola	100
Naš življenjski utrip	102
Pesmi Milene Merlak-Detela	103
Zora Saksida: Tujci povsod, 5. nadaljev.	104
xy: »Luč z gora« na Rojanskem odru	105
Aleksij Markuža: O vetru	106
Savina Remec: Jaz in vi	107
Lojze Škerl: Tudi vi? Tudi mi! Zakaj pa ne?	108
Lev Detela: Graščina, vesela in žalostna burka	109
Pogled v Beneško Slovenijo	110
Savina Remec: Tihožitje in ne	111
Marija: Načela zdrave prehrane	112
Drat: Pokvarjen zajtrk	112
Ziva Gruden: Včeraj popoldne	114
Miha Beličič: Moja prva pot na gore	114
Lev Detela: Pomladanske meditacije o kulturi	115
Stanko Zorko: Srečanje s prijateljem Slovencev	116

Sliki na naslovni strani:

Papež Janez XXIII. in Vatikan

Uredil

JOŽE PETERLIN

Zunanja oprema:

Edi Zerjav

Revijo izdaja uredniški odbor:

Janežič Stanko, Mljač Franc, Pahor Sergej, Peterlin Jože, Slama Jurij, Šah Maks, Škerl Lojze in Štoka Drago

Odgovorni urednik:

Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3 — Gorica, Riva Piazzutta št. 18

Čekovni račun: 11/7019

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193
Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29477

IZLET DIJAKOV
V BENEŠKO SLOVENIJO

Bral sem letak, ki poziva slovenske dijake, naj se udeležijo izleta v Beneško Slovenijo. Meni se zdi zamisel lepa, če gredo vsi dijaki. Slišal sem pa, da vodstvo Slovenskega kulturnega kluba temu izletu nasprotuje. Kaj sodite Vi?

K. S.

Odgovorili Vam bomo tako kot odgovarja odbor Slovenskega kulturnega kluba.

Najprej je jasno, da nihče nikogar ne odvraca, pa naj gre kamor koli na izlet, posebno pa še, če gre v Beneško Slovenijo. A za izlet 17. junija ni nihče odbor SKK vprašal ali povabil, naj se članstvo izletu pridruži. Odbor tudi ni nikogar pooblastil, da govori v imenu kluba. Jasno pa je, da nobena organizacija in noben klub ne more dopustiti, da bodo čisto neki tuji ljudje sklepali in delali načrte zanje. Zato ima pač vsaka organizacija, če je organizacija, svoj odbor.

Na letaku organizatorjev izleta je polno neznank. Kdo je odgovoren za ta izlet? Vodstvo SKK čuti do staršev svojih članov tudi neko odgovornost. Večkrat starši ob sobotah n. pr. telefonirajo, ali je predavatelj že končano, če ni otrok takoj domov. Zato mora vodstvo SKK vedeti, kdo odgovarja za organizacijo izleta, drugače mora starše opozoriti, da je tu vse brezimensko, ali celo namenoma omenjajo ime nekoga člana SKK da bi dali videz, kot da klub to organizira.

Dalje pišejo na letaku, da bo v Gorici ples v Katoliškem domu, a o tem tisti, ki dom upravljajo, ne vedo nič. Odgovornosti za take lažne objave ne more prevzeti SKK.

Pred leti so neki »neznanci« potegnili dijake v neko akcijo na Opčinah. Dijake je policija zaprla in so prišli pred sodišče. Tedaj so bili starši zelo zaskrbljeni. Če kdo kamorkoli vabi mladino, naj se pokaže, naj pove kdo je in naj prevzame vso odgovornost, najmanj pošteno pa je, skrivati se za druge organizacije.

Slovenski kulturni klub je že posvetil večer s skioptičnimi slikami Beneški Sloveniji, predaval je študent iz Beneške Slovenije. Msgr. Trinku smo posvetili večer in brali iz njegovih del. Do naših rojakov pod Matajurjem čutimo svojo navezanost in dolžnost. A svoje delo zanje rešujemo na način, ki se zdi

nam najboljši. SKK bo še dalje pozitivno narodno delal, a ne s tem, da bi hodili dijaki na izlet v revno Beneško Slovenijo zato, da bi se oni tam veselili in zaplesali, ampak zato, da bi študirali probleme ljudi in jih skušali reševati.

Za to ima SKK svoje načrte. Ker pa smo demokrati, pustimo, da vsaka organizacija dela kot hoče, le vodstvo SKK mora reči: naš klub pustite tisti, ki nimate z njim nič opravka. Svoje probleme bomo reševali sami in delali sami svoje načrte.

(Ozadje manevra, ki so ga sprožili neznani organizatorji izleta, je danes v Trstu znano. Merodajni v odboru Kat. doma v Gorici ga tudi poznajo. Zakaj potem pripomba na koncu članka Čudno postopanje v zadnjem Kat. glasu? Zato, da vrže sumnjo nezaupanja na tiste, ki so manever na terenu razkrinkali? Mislivo, da to ne koristi naši stvari.)

Urednik

MODA MLADENICEV

Opazujem našo mladino. V njej vidim marsisaj dobrega, a moti me nekaj. Mladim, posebno tistim, ki so malo pokukali na univerzo, se zdi imenitno govoriti med seboj italijansko: s svojimi slovenskimi kolegi, s svojo zaročenko in z drugimi. A to je kar moda.

Imenitno se jim zdi kritizirati Amerikance, vse, sploh vse, kar Amerikanci naredijo. Prav tako zahteva moda, da je treba z vzvišenostjo in s prezirljivim posmehom govoriti o vsem, kar naredijo demokrati v Italiji. Strašansko pametno pa je vse, kar govorijo socialisti, posebno pa kar govorijo komunisti. Tudi vse, kar in kakor je »v sosednji republiki, kar gre...« Moda!

Precejšeni del slovenskih mladih ljudi suženjsko caplja za modo svojih mladih italijanskih kolegov. Govore isto kot italijanska mladina, le da ta govori vedno svoj lastni materin jezik. Govore pa ogromno. Saj se izgubljajo v samem govoritvenju. Zdi se, da malo naredijo, a kritizirajo vse, na vse gledajo zviška. Človek bi rad, da bi tudi oni kaj pokazali. Ni lažjega kot posmehljivo govoriti o tem, kar drugi naredijo.

Da sem se odločil za to pismo je pa zaradi tega, ker je pred kratkim eden takih z velikim nerazumevanjem gledal in komentiral igro,

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (10 številčk) 1000 (1200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 2 funta.

NJEGOVE BESEDE SO VSI RAZUMELI

Prvi binkoštni praznik po Kristusovem vstajenju in vnebohodu je bil velik dan za Cerkev. Apostoli so s Petrom prejeli Svetega Duha in so začeli govoriti, kakor jim je dajal Duh, da so govorili. Množica se je zavzela, ker jih je vsak slišal govoriti v svojem jeziku.

Vsi so strmeli in se čudili, pripoveduje evangelist Luka v Apostolskih delih, in govorili: »Kako da slišimo vsak svoj jezik, v katerem smo se rodili, in jih slišimo v naših jezikih oznanjati velika dela božja?«

Kako je bilo to mogoče? Letošnji binkoštni praznik nam je dal odgovor na to vprašanje.

Na smrtni postelji je ležal Petrov naslednik, ponižni papež Janez XXIII. Bil je pri zadnjih korakih hoje za Kristusom in ob zadnji postaji svojega križevega pota. V življenju je s Kristusom in v njegovem imenu dobrote delil; z njim je sedaj stopal na Kalvarijo, da tam žrtvuje svoje življenje za Cerkev, za koncil, za vse, ki potrebujejo božje dobrote in usmiljenja. Bil je priča vstajenja, ki ga je deležen tisti, ki Bogu izkazuje ljubezen in z njo osrečuje svojega brata, prijatelja, tujca.

Človeštvo je ostrmelo in prisluhnilo besedam o velikem božjem delu. Te besede so vsi razumeli: na jugu in na severu, brezverci in brezbrizni, katoličani in nekatoličani, hudobni in dobri — vsak v svojem jeziku. Razumeli so jih, ker so bile žive evangeljske besede.

V ponedeljek 3. junija 1963 zvečer je srce dobrega očeta in pastirja odpovedalo. Svet je pa prisluhnil hvaležni in zasluženi hvali njegove življenjske poti in dela.

Angelo G. Roncalli se je rodil leta 1881 v številni kmečki družini v vasi Sotto il Monte pri Bergamu. Trdo delo, živa vera in zaupanje v božjo Previdnost, ki se ne omaja ne pri slabem vremenu in ne pri slabi letini, so vedrega kmečkega sina spremljali od domače hiše do papeževega prestola. Po končanih študijah v Bergamu in Rimu je 1904 postal duhovnik. Bil je več let tajnik škofa msgr. Radinija, ki je pokazal izredno odprtost za socialne zadeve. Med tem časom je mladi Angelo Roncalli skrbno pomagal v dušnem pastirstvu, pisal in študiral.

Med svetovno vojno je bil pri vojakih: najprej kot sanitejec, nato pa kot kaplan. Po vojni so ga poklicali v Rim, kjer so mu dali važno službo v Kongregaciji za misijonske zadeve. Leta 1925 ga je Pij IX. poslal v Bolgarijo in iz Bolgarije leta 1934 v Carigrad za apostolskega delegata v Grčiji in Turčiji. Na vzhodu je ostal 20 let in tu je od blizu spoznal vzhodne brate in njihove potrebe ter želje. »Že od tistih let dalje«, je zapisal Janez XXIII. v okrožnici za 1100 letnico bratov Cirila in Metoda 11. 5. 1963, »nam je postala domača molitev ne samo za ljubljene bolgarski narod, ampak tudi za vse narode, ki so

ovekovečili Kristusovo ime v srcu Evrope. Od takrat dalje nas je silila ljubezen, da vsak dan molimo zapupno k Materi Jezusovi, svetemu Cirilu in Metodu ter k vsem svetnikom vzhoda in zahoda, da bi s svojo priprošnjo pri Vsemogočnem dosegli tako zaželeno bratsko edinost in mir.«

Leta 1944 ga je Pij XII. poslal v Pariz, kjer je ostal skoraj deset let. Pij XII. je poslal njega, ker je tedaj Francija potrebovala moža, ki bi bil odprt za vse potrebe, in ki bi taktno poravnal raznovrstne spore in razdore. Prepotoval je vso Francijo, se seznanil s potrebami, priskočil na pomoč beguncem in vojnim jetnikom, stopil v stik z zapadnim svetom. Francozi so ga tako vzljubili, da so ob izvolitvi za papeža pravili, da so prav francoski kardinali njega volili. Leta 1953 ga je Pij XII. imenoval za kardinala in poslal skoraj nepoznanega v Benetke za nadškofa in patriarha. Nihče si ni tistikrat predstavljal, da ga je božja Previdnost poslala v škofijo, da bi se njegova povezanost z ljudstvom in njegovimi trenutnimi potrebami še bolj utrdila. Še manj so pa pričakovali, da bo ta kmečki sin in »podeželski župnik« zasedel papeški prestol za aristokratskim in visokim Pijem XII. Zdelo se je, da je prišel v Benetke v zasluženi pokoj.

V jeseni leta 1958 (28. 10.) so Angela Roncallija izvolili za papeža. Danes vidimo, da je Cerkev potrebovala prav njega, čeprav so tedaj govorili, da so pač njega izvolili, ker ni bilo drugega in da bo le neke vrste prehodni papež.

A Janez XXIII. je vedel, da je v Cerkvi vedno čas oranja in setve. Zato je zaoral v globino in začel sejati s polno roko in pogumnim korakom. Zavedal se je, da človek seje, a le Bog daje človeškemu delu blagoslov in rast. Zato se njegovo delo ni ustavilo pred nobeno težavo in tako je pokazal ljudem, da še sveti luč božje milosti, človeškega veselja, plod-

nega sožitja, osrečujočega miru. In to za vse ljudi brez izjeme, ker je Bog vsem dobri Oče. Preskočil je vse ograje in se približal še tako oddaljenim. Vedel je, da tudi njihovo srce hrepeni po resnici, pravici, ljubezni in miru, in da je prav sveti oče poklican, da jim s svojo dobroto in nasmehom omogoči pot k Bogu in nadnaravni sreči kot plačilo za pogumno iskanje božje popolnosti v človeku in njegovem delu.

Sklical je koncil. Z njim se je odprla nova pot, po kateri bo treba naprej. Katoliški svet je bolj kot kdaj prej spoznal, da smo vsi ljudje enakopravni v »hiši Gospodovi«, posebno še, če smo po milosti otroci božji. Svet je spoznal, da katoliška Cerkev ni samo Evropa in da poleg evropskih narodov živijo in rastejo novi narodi, katerim mora Kristusov evangelij nakazati pot za razvoj in napredek. S koncilom je sveti oče povedal, da je katoliška Cerkev živa, čeprav trpeča nevesta Kristusova. Svet je danes to spoznal: mnogi z veseljem, nekateri s strahom; a vsi morajo priznati, da je edini sveti oče pokazal prave in uresničljive smernice za dosego miru.

V svojih dveh enciklikah (*Mater et magistra* in *Pacem in terris*) je pokazal, kako naj si ljudje uredijo svoje osebno življenje, kako naj uredijo medsebojne odnose in kako naj poskrbijo, da se jim bo čim boljše godilo.

Njegovo življenje, delo, beseda in smrt so pokazali, da vodi tudi danes Cerkev Sveti Duh, jo oživlja in ohranja. Da evangeljska beseda ni zastarela, ampak živa, in da človeštvo po njej hrepeni, kakor jelen po studencu.

Daj Bog, da bi se delo Janeza XXIII. po njegovem nasledniku nadaljevalo in da bi se človeška srca božji ljubezni še bolj odprla. Predvsem srca naših bratov, ki so bila tolikokrat gluha za besede in vabilo rimskega škofa in svetega očeta.

Oči milijonov ljudi so uprte te dni v Vatikan

Slovenci V BLIŽINI SVETEGA OČETA

V vročem poletju 1959. smo romali v Rim. Ni bilo še preteklo leto, kar je zasedel Petrov prestol Janez XXIII. in tudi Tržaški Slovenci smo želeli priti v njegovo bližino.

Zajel nas je vrvež velikega mesta. Soparica je visela v zraku, ritem življenja je rasel v opoldanski čas. V prelivanju ljudi z vsega sveta smo bili tudi mi kot majhen delček v velikem oceanu.

Večni spomeniki! Velike priče davne preteklosti. Priče rojstva in zmage krščanstva...

Poleg spomenikov raste veliki moderni Rim. Ta si je izbral drug prostor, da bi ne motil veličine davnine.

Kako čudovito je to mesto, čeprav vročina pojenja le pozno v noči. Čudovito v lepoti, čudovito v prisrčnosti in v mednarodnem značaju.

A Rima nisi videl in ne doživel, če nisi prišel na trg Sv. Petra, če nisi obstal v začaranem krogu kolonad in če nisi stopil v baziliko, v Sikstinsko kapelo in če nisi videl vsaj na oknu svetega očeta, ko blagoslavlja množice.

Tedaj smo želeli priti v njegovo bližino, v srce večnega mesta.

Vse smo že videli, kar je mogoče videti v kratkem času. Bili smo prevzeti od vesoljnosti središča krščanstva. Nič več ožine, tu so še ljubeznivejši do tebe, če vidiš, da nisi Rimljan. Srečujejo se ljudje različne polti in različnih plemen, množica različnih jezikov poje svojo melodijo, da ugiblješ, kje je njegova zibelka. Ujet si v veliko družbo ljudi, ki jih sicer ne poznaš, a se ti zdi, da so tvoji prijatelji.

Množice se pomikajo v vatikanske dvorane. Množice ljudi, a vsakdo bi hotel biti prvi. Zdaj razumemo, da morajo biti tudi tu straže, ki skrbijo za red. Po visokih stopnicah se pomikamo dalje. Zelo počasi. Stopimo više in se spet ustavimo. Ko pridemo na konec stopnic, zavijejo in spet jim ne vidim konca. Pomikamo se dalje in stopimo v prvo dvorano. Od tu v novo dvorano. Ljudje so nestrpni, vročina raste. Ko pridemo do zadnjega velikega prostora, opazimo na koncu sedež svetega očeta. Tja bo torej prišel.

Nestrpnost raste, dan se bliža vrhu. Nekje daleč zaslišimo vzklike, množica vzvalovi. Nemir narašča. In tedaj zagledamo visoko nad glavami ljubeznivi, nasmejani obraz papeža Janeza XXIII., ki se sklanja k vzklikajoči množici in jo blagoslavlja. Včasih me je motilo, ko sem bil še študent in so mi pravili, da papeža nosijo, zdaj me ne moti več. Saj bi ne mogel narediti koraka dalje sam, saj tistega, ki smo navdušeni zanj, radi dvignemo na ramena in ga nesemo med množico. In tu je v resnici nepopisno navdušenje.

Papež se sklanja zdaj na levo, zdaj na desno. Zdi se, da odzdravlja vsakemu posebej, da išče slehernega človeka v tej veliki množici. Počasi, zelo počasi

se pomika dalje, ljudje ga pozdravljajo v najrazličnejših jezikih. In v neki skupini nekdo zakliče: »Živel sveti oče!« — v mojem materinem jeziku. Papež se ozre v tisto smer, pokima in se nasmehe ter dvigne roko v blagoslov. Vsa skupina kliče še močnejše.

Končno prispe sprevod do konca dvorane, kjer je papežev sedež. Množica se počasi umiri in sveti oče spregovori. Najprej govori francosko, ker so na sprejemu Francozi. Potem pozdravlja italijanske romarje. Nato govori latinsko. Množica mirno poslušava in zdaj zdaj pretrga njegov govor z vzkliki odobranja. Nato nekje neka skupina zapoje Marijino pesem. Spet se množica umiri in nenadoma zaslišim svetega očeta, ki govori:

»Dragi slovenski verniki! Z mislimi in očetovskimi željami smo tudi pri vas. Toplo vas pozdravljamo in iz vsega srca blagoslavljam.«

Tržaški Slovenci skoraj ne moremo verjeti, da nam sveti oče res govori v našem materinem jeziku. Dobro govori. Njegova izgovorjava je neverjetno jasna, naglas pravilen. Tisti trenutek se sproži val navdušenja v slovenski skupini in klicev noče biti konca.

Z nami so tudi italijanski verniki iz Trsta, tam blizu njegovega prestola je tržaški škof msgr. Santin, prav blizu njega prelat dr. Ukmar, še mnogo slovenskih in italijanskih duhovnikov iz Trsta. Tisti trenutek smo Slovenci posebej srečni, da je najvišji poglavar Cerkve spregovoril v našem materinem jeziku v tej množici narodov.

Sprejem je bil končan. Vzkliki in pozdravi so še odmevali po vatikanskih dvoranah, ko so svetega očeta že odnesli. Slovenska skupina romarjev pa je ponavljala:

Hvala, sveti oče, za tisto preprosto, a našo besedo, s katero ste pokazali, da ste oče vseh narodov. Videli ste nas majhne in zapostavljene, čeprav nas ni nihče pokazal. Mimo vseh je šla Vaša misel do nas. Pred tolikimi narodi ste posvetili našo govorico!

Tržaški Slovenci tega ne bodo mogli nikdar pozabiti.

In prvič v zgodovini je naslednji dan tudi vatiškansko glasilo Osservatore Romano natisnilo ta pozdrav v slovenščini. Dobili smo ga in prebiral. Potem je romal časopis od doma do doma po Trstu, iz rok v roke in še dalje v kraške vasi in za mejo.

To smo doživeli pod papežem Janezom XXIII.

Na vse to mislim, ko gledam, kako neso mrtvega svetega očeta skozi vatikanske dvorane, po istih dolgih stopnicah, na trg Sv. Petra in dalje v baziliko nad Petrov grob. Mislim na mrtvega papeža, ki mu je bil tudi mali slovenski narod blizu.

ENOTNA SREDNJA ŠOLA

V Mladiki smo že večkrat pisali o novi srednji šoli. S prihodnjim šolskim letom ne bomo več postavljeni pred izbiro, v katero šolo poslati otroka, ko bo končal osnovno šolo. Ne bo več nižje gimnazije in cele vrste strokovnih šol. Odslej bo samo enotna srednja šola, ki se bo začela za učence, ki bodo letos končali osnovno šolo.

UČNI PROGRAM

Mnogi starši in učitelji se vprašujejo, kakšen bo učni program v tej novi enotni srednji šoli? Ministrsko navodilo določa, da mora srednja šola izpolniti v času, ki ji je določen, usmerjenost, da bo razjasnila in razvila nagnjenje in zanimanje učencev v zvezi z nadaljno šolsko in strokovno izbiro. Ministrska navodila pojasnjujejo, da ne predpisujejo posebnih metodičnih navodil, ker država nima kakega svojega vzgojnega sistema, razen da zagovarja odgovorno svobodo učiteljev v didaktični iznajdljivosti, ki je usmerjena v doseg cilja pouka.

LE SPLOSNA NAVODILA

Tudi za posamezne predmete so navodila le splošna. Za pouk italijanščine na primer pravi, da naj teži pouk k izpopolnjevanju osebnosti učenca s pomočjo jezikovnega izražanja, v katerem naj doseže kulturna vsebina posameznih predmetov svojo jasnost. Programi so le usmerjevalni in prepustčajo učiteljem najširšo učno svobodo. Zato ni kronoloških pregraj, ker moderni čas ni vezan na časovne podatke. Zato lahko učitelj tako izbira med starimi, tujimi in domačimi klasiki, da iškanje umetniških, kulturnih in vzgojnih vrednot sega na čim širše človekovo področje. Zato programi ne naštevajo določenih del, ki vzbujajo domišljijo in zanimanje učencev. V tem oziru je prepustčena učitelju v izbiri največja svoboda, samo da bo lahko ustrezal zanimanju učencev.

MATURANTI KLASIČNEGA LICEJA — *stoje od desne proti levi*: 4. prof. Ivan Sosič, 5. prof. Alojz Rebula, 6. ravn. dr. Lavra Abramova, 7. prof. Vera Bedendo.

MATURANTI UCITELJIŠČA — *od desne proti levi* *stoje*: 2. ravn. dr. A. Kacin, 3. prof. dr. Miranda Ventura - Mogerovich, 5. prof. Krasulja Suhadole - Simoniti, 6. prof. dr. Janja Auersperg - Novak.

BREZ LATINSČINE

Nova šola je izrinila latinščino na prag šolske sobe. Le v drugem razredu bo latinščina obvezna in bo za italijanske šole povezana s sorodno italijanščino. Pri zgodovini se bodo učenci učili spoznavati značilnosti življenja raznih narodov in njihovega doprinosa h kulturi in civilizaciji, ki je obča last človeške družbe. Za zgodovino načrt posebej poudarja, da ne našteva več vprašanj, ki jih je treba obdelati v posameznih dobah in razredih, ker so ta že zapopadena v splošnih obrisih zgodovinskih obdobj. Samo za tretji razred načrt določa, da je treba začeti z dogodki od leta 1815. Za najnovejši čas pa določa, da je treba obdelati: drugo svetovno vojno, odporniško gibanje, združevanje Evrope in mednarodna vprašanja. Zgodovina tretjega razreda bo torej obsegala: »Evropa in svet v XIX. in XX. stoletju s posebnim ozirom na zgodovino Italije, od začetka Risorgimenta do današnjih dni.

Pouk zemljepisa se začne s proučevanjem Italije in sicer z ono deželo, v kateri se nahaja šola. Astronomski in obči zemljepis, ki je bil doslej na programu v prvem razredu in je mučil učenca z vrsto novih izrazov in določil, je sedaj premaknjen v tretji razred. Poučevanje tujega jezika bo že v prvem razredu in ne šele v drugem.

NOVI PREDMETI

Znanstvena opazovanja in prirodopis pa so nov predmet, ki ga doslej v gimnaziji ni bilo. Študij tega bo povezan s poukom zemljepisa in matematike in praktično uporabo. Namen tega predmeta je, navajati učenca k opazovanju in razmišljanju o naravi, dejstvih in pojavih. Študij mora izhajati iz neposrednega učenčevega opazovanja.

IN SLOVENSKE ŠOLE?

In slovenske šole? Novi načrt bo veljal tudi za slovenske šole. Torej nič več nižja gimnazija in vrsta strokovnih šol industrijskega ali trgoveškega tipa, temveč samo enotna šola za tiste, ki bodo letos zapustili osnovno šolo.

Kako bo razporejen predmetnik za enotno slovensko srednjo šolo, nam še zaenkrat ni znano. Kot pri vsaki novosti, bodo nastopile začetne težave tudi v šoli. Težave bodo zlasti glede knjig, ki ne bodo pravočasno na razpolago.

Razporeditev predmetov in ur bi bila naslednja:

**PREDMETNIK ENOTNE SREDNJE ŠOLE
Z ITALIJANSKIM UČNIM JEZIKOM**

PREDMETI	Število ted. ur		
	I. r.	II. r.	III. r.
A. OBVEZNI PREDMETI:			
1. Verouk ¹	1	1	1
2. Italijanščina	6	—	5
Italijanščina in osnove latinščine	—	9	—
Zgodovina, držav. vzgoja in zemljepis	4	4	4
3. Tuj jezik	2	3	3
4. Matematika	3	3	3
Znanstvena opazovanja in prirodopis	2	2	3
5. Risanje in umetnost	2	2	2
6. Ročna dela	2	—	—
7. Glasba in petje	1	—	—
8. Telovadba	2	2	2
<i>Skupaj tedenskih ur</i>	25	26	23
B. NEOBVEZNI PREDMETI:			
9. Latinščina	—	—	4 ²
10. Ročna dela	—	2	3
11. Glasba in petje	—	1	1
<i>Vsega skupaj³</i>	25	27-28 29	24-26 27-31

**PREDLOG ZA ENOTNO SREDNJO SOLO
S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM**

PREDMETI	Število ted. ur		
	I. r.	II. r.	III. r.
A. OBVEZNI PREDMETI:			
1. Verouk ¹	1	1	1
2. Italijanščina	4	4	4
Slovenščina	4	4	4
Latinščina	—	4	—
Zgodovina, držav. vzgoja in zemljepis	4	4	4
3. Tuj jezik	2	3	3
4. Matematika	3	3	3
Znanstvena opazovanja in prirodopis	2	2	3
5. Risanje in umetnost	2	2	2
6. Ročna dela	2	—	—
7. Glasba in petje	1	—	—
8. Telovadba	2	2	2
<i>Skupaj tedenskih ur</i>	27	29	26
B. NEOBVEZNI PREDMETI:			
9. Latinščina	—	—	4 ²
10. Ročna dela	—	2	3
11. Glasba in petje	—	1	1
<i>Vsega skupaj³</i>	27	30-31 32	27-29 30-34

Gornja razpredelnica je le predlog predmetnika za obvezno šolo s slovenskim učnim jezikom. Ko bodo poklicani o tem razpravljali, morajo na vsak način upoštevati naslednje:

Slovenščina je materinski in učni jezik; zato morajo za slovenščino veljati isti pogoji kot veljajo za italijanščino. Latinščino na slovenskih šolah ne moremo vezati na italijanščino, ker bo sicer v škodo obema. Latinščina naj bo predmet zase. Tuj jezik naj bo obvezen ob izbiri med angleščino in nemščino. Z novo enotno in obvezno šolo pa nastopi drugo resno vprašanje. V dveh letih izgubimo dosedanje strokovne šole in tečaje industrijske in trgovske vrste. Po končani obvezni šoli nimamo nobene strokovne šole razen trgovske akademije in učiteljsišča. Zato je nujno potrebno, da merodajni krogi že sedaj mislijo na dve ali tri letne strokovne šole, na katerih se bodo dijaki usmerjali po ob-

vezni šoli. Potrebovali bi industrijsko, trgovsko in kmetijsko dve ali triletno strokovno šolo s primernim strokovnim predmetnikom, ki bo zares praktično pripravljaj in uvajal učence v stroko, ki si jo bodo izbrali.

Začetni obvezni šoli ne moremo ničesar prerokovati. Bo le obvezna šola, ki bo dala manj, kot pa dajejo doslej nižja gimnazija in sedanje strokovne šole, čeprav vsakdanje življenje ne zahteva ničesar manj, pač pa mnogo več.

Opombe:

- 1) V skladu z zakonom štev. 834 od 6. maja 1930.
- 2) Obvezni izpit samo za tiste, ki se nameravajo vpisati na klasični licej.
- 3) Število ur je različno z ozirom na izbiro neobveznih predmetov.

MATURANTI ZNANSTVENEGA LICEJA — *stoje od desne proti levi:* 1. prof. Egidij Košuta, 8. prof. Ivan Sosič, 13. prof. Boris Tommasi.

Naš življenski utrip

Dr. Josip Tavčar

V HONOLULU je nova Tavčarjeva drama, ki jo je prvič igralo Slovensko gledališče v mesecu maju. Kakor v vseh svojih odrskih delih, tako tudi v tem Tavčar opazuje in razmišlja o sodobnem človeku. Sprašuje se, kje in kako bo ta človek končal, če bo drvel samo za užitki, ki jih prinaša tehnični in gospodarski napredek. Zdi se, da je v tej drami avtor bolj kot sicer pokazal, da po poti laži, izdaje, grobosti, zametavanja vsake duhovne vred-

znancem. Njihov nastop je praznični dan za nje in za klub. Njihova umetniška zmogljivost se pomeni s kolegi, starejši z mlajšimi, mlajši s starejšimi. Vsako soboto je kulturni program v klubu, toda literarni večeri najbolj uspejo in vzbudijo največ zanimanja.

Na majskem večeru je najprej govoril za uvod v literarni večer prof. Peterlin, nato pa so brali: Marinka Pertotova, Darja Grobovškova, Nadja Kriščakova, Sergij Verč; Sergij Kocjančič pa je bral pesmi Marka Kravosa.

M. K.

Mladi literati

note, da po tej poti drvi družina in človeštvo v propad. Tavčar se je bolj kot marsikdo zazrl in zamislil v družino, ki v živčni napetosti zapravlja vso lepoto skupnega življenja in iz te naveličanosti in prenasičenosti hrepeni v drugačen svet, ki mora biti nekje daleč — v Honolulu.

Drama ni grajena v smislu klasične rasti dejanja, zapleta in razpleta. V tej drami dejanja skoraj ni. Tudi ni nakazal otipljivega izhoda, niti ni katarze v običajnem smislu. Vendar se zdi, da je pripeljal gledavce do tega, da čutijo dejanje in brezizhodnost, da doživijo katarzo in slutijo pot. Morda bi bil Tavčar še prepričljivejši, če bi na drugačen način nakazal rešitev, saj je ta skoraj premalo podprta.

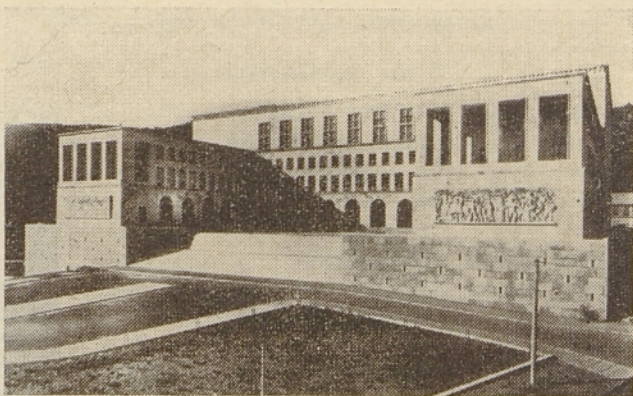
Ko bo Tavčar dramo izdal v tisku, ji bo gotovo dal še večjo jezikovno svežino in zlahtnost, govor mu bo bolj prečiščen in zvonek in gotovo bo trdote, ki so se verjetno vrinile v zadregi igravcem v dialog, omilil in dal pogovoru plemenitejšo melodijo. Predstava je lepo uspela. J. P.

LITERARNI VEČERI, ki jih prireja Slovenski kulturni klub, so za mlade sodelavce velikega pomena. Pisci se predstavijo svojim prijateljem in

NASTOP SLOVENSКИH AKADEMIKOV NA UNIVERZI je bil časten, dasi moramo reči, da je odstotek slovenskih akademikov, ki so volili, odločno premajhen. Treba je bilo namreč pokazati, da smo slovenski akademiki tu; povsod so ugotovili, da je lista »Adrija« lista Slovencev. Pa še to so lahko vsi opazili, da tudi naši akademiki italijanske narodnosti spoštujejo bolj tiste zavedne Slovence, ki se ne boje povedati tega, da so Slovenci; bolj kot pa tiste, ki se zakrivajo in bežijo pred strahovi, ki jih ni. Izidi so bili naslednji: Intesa 553 glasov, 12 sedežev; GNT 353 glasov, 8 sedežev; UGI 332 glasov, 7 sedežev; AGI 213 glasov, 4 sedeže; Neodvisni 168 glasov, 3 sedeže; AUI 53 glasov, 1 sedež; Adrija 65 glasov, 1 sedež.

Slovensko listo Adrijo bo letos zastopal akademik Danilo Lovrečič. V sporazumu z odborom liste bo izvoljeni predstavnik v akademskem svetu skušal kar najboljše zastopati koristi slovenskih akademikov.

F. M.

Tržaška univerza

Menuet v megli

Pozibavajo se bele krinoline,
zibljejo se, dvigajo ...
padajo.

Sončni žarki držijo sveče,
zibljejo se plameni, dvigajo ...
padajo.

Sončni bajoneti prebadajo meglo,
zibljejo se beli plesavci, dvigajo ...
padajo.

Menuet nemi.

Bajonet.

I.

Pečina se ne brusi več z nevihtami,
na konici meča se več ne vrti grad,
ne vrti se težko tnalno poleg vrat.

Grajsko pot zarašča novo drevo,
grajski stolpiči so prenizki, premračni
za novo zemljo, za novo nebo,

Zapirajo se temnice in strelske line,
pečina in graščina se pogrezata v močvirje,
skale z vrhov padajo v globoke doline.

II.

Črnomodra voda se v močvirju nabira,
brezvetrje stopica okoli plitvih bregov,
v graščini se trs z bičevjem suho prepira.

Fotopljeno pečino oblačita blato in mah,
skozi strelske line teče voda v temnice,
na dnu pogreznjeni oklepi skrivajo strah.

Nežna je nova zemlja, blizu novo nebo,
trava že spreminja skale v pašnik,
pastirji po rdečem obzorju belo jagnje neso.

Graščina

III.

Čiste reke ne dajejo močvirju slapov,
v črnomodri vodi ptič s čelado preži,
pastirji ženejo v morje črede valov.

Opolnoči se voda pod čelado razpeni,
ptič v črnem puhu drsa po gladini,
poznim pastirjem graščinsko himno kriči.

Razkreči kremplje in dviga pečino,
s kljunom nanjo postavlja grad,
potaplja se za težkim oklepom v globino.

Poje:

Vedno se bo na meču vrtela graščina,
stara trda zemlja nikoli ne bo nežna,
daljnemu nebu bo daleč tlačanska bolečina.

IV.

Grajsko pot zarašča novo drevo,
graščina je svarilni pogled na potopljeno stopnišče
za novo zemljo, za novo nebo.

POPRAVEK: *Ena izmed treh pesmi Milene Merlak Detela v prvi številki letošnje Mladike se pravilno glasi Noč v pogledu.*

Nazaj grede je blizu okna svoje kuhinje pokazala zidno vdolbinico z lesenimi vratci.

»Tu je vodovod. Vrata mora imeti, če ne pozimi voda zmrzne.«

»Polona, si že pripravila?« jo je vprašal mož, čim je stopila v kuhinjo.

»Že, le za nami pridita.«

»Čakaj, Ana, nesem v sobo kovček,« se je oglasil Franc. »Ne bova še tako kmalu končala, ker sva šele sredi vojske,« se je posmejal in pokazal krono svojih zdravih in lepih zob.

»O tisti je bolje molčati, saj nam je prinesla dovolj gorja,« je vzdihnila dobrosrčna ženica in se pokrižala: »Bog nas varuj vojske, lakote in kuge!«

V sobi je stopila k Anici, ki je čepela ob kovčku in ji ponudila omaro.

»Kar obesite, če imate kaj takega, ki mora vi-seti; bo že še kaj prostora.«

»Moževe obleke, če ste res tako dobri.«

Žena jih je skrbno obesila in nato stopila do svečke.

»Jo bom kar vtrnila, saj večna lučka dovolj sveti.«

Legli sta na sredo postelj in Anica se je med svežimi, suhimi rjuhami hitro segrela. Spodila je vse težke misli, ker je hotela le počivati.

»Bo že,« ji je rekla prej stara gospa, menda tudi izkušena; zakaj bi se torej ubadala s težavami, ki jih še ni bilo. Ozrla se je h kipcu Matere božje, ki se je blestel v blede svetlobi večne lučke, in zmolila svojo kratko večerno molitev.

»Midva z Miho bova vstala zarana, ker bova šla v Trnovo k prvi maši, vidva pa le poležita. Dan je pri kraju, Bog nam še noč nakloni. Le dobro spite!«

»Laško noč!« je želela tudi Anica, ki v zadregi ni vedela reči drugega.

Kdaj sta šla počivat moža, nista slišali.

* *

Zjutraj se je prva zbudila Anica. V sobi je bilo že svetlikovo, čeprav lučka pred Marijo ni več gorela. Iz kuhinje je bilo slišati tiho govorjenje, včasih premikanje štedilnikovih obročev in lonček, ki se je zadel ob vrč s čisto vodo. Nič je ni vleklo v kuhinjo, čeprav je vabil vonj kave; prijazna in odkrito dobrosrčna, sta bila Grossova le tujca. Spet se je zbudil v njej občutek krivde vsled malomarnosti, da si nista z možem pravočasno uredila stanovanja.

»Ali se je že zdanilo?« se je začudil mož.

»Že. Grossova sta se že vrnila od maše.«

»Onadva lahko, ker nimata drugega dela ob nedeljah. Mene pa čaka tisti pekel tam doli.«

»Pa vendar ne boš danes delal?«

»Saj si ti kriva, ker se ti tako mudi.«

»Večno se vendar ne moreva tako potikati in še druge nadlegovati.«

»Vstani, pa mi prinesi tiste stare policijske hlače in čevlje. Nedelja ali ne, začeti moram.«

»Misliš, da se ne bodo Grossovi užalili?«

»Kdo pa je gospodar: oni ali jaz? Daj, vstani! Najbrž si ti prelena.«

Ni več ugovarjala; iz pletenega kovčka je potegnila moževe stare hlače in čevlje in jih nesla na njegovo stran postelje. Zazeblo jo je, ker je bilo jutro mrzlo; najrajši bi spet zlezla med tople odeje, a je brž uvidela, da se ne splača odlašati. Oblekla se je in odšla v kuhinjo. Plaho je pozdravila, a starčka sta jo tako prijazno sprejela, da jo je zadrega skoraj minila.

»Kar tule se umijte, tačas vam pa kavo pripravim.«

»Samo po brisačo stečem.«

Vrnila se je v spalnico, kjer se je Franc že oblačil ob tisti majceni okenski nakazi in sklepal o vremenu.

»Danes skuham juho in podkisan krompir. Ali sta kaj zbirčna vidva?« jo je vprašala gospa in ji nalivala bele kave v veliko skodelo.

»Nič.«

»Pravijo, da je lakota najboljši kuhar,« se je oglasil Miha in šaljivo dostavil:

»Moja Polona že ni. Čez trideset let mi kuha, pa sem še vedno kot trska.«

Nasmejane ženine oči so ga za trenutek pobožale, Anici pa je rekla:

»Nikar mu ne verjemite! Boste videli, kako vse kozice poliže, skoraj bi jih še pomiti ne bilo treba.«

Iz sobe je prišel Franc in se že na pragu nasmejano oziral po gostiteljih.

»Dobro jutro! Saj bi me lahko prej iz postelje vrgli.«

»Le zakaj!« je modroval Miha. »Jaz imam tako smolo, da me žena vedno ven peha.«

»Če ne, bi še na posteljo prirastel. Gospod Obrobek, le pohitite, kava vas že čaka.«

Takele šegavosti v Aničinem zakonu ni bilo in ob moževem značaju, kolikor ga je pač poznala, se je ni bilo nadejati niti v prihodnje. Odvišnih besed, kaj šele dovtipnih, v njegovem govoru nisi čul; iz ust so mu bruhali sami ukaz, kot bi se jih bil nalezal v svoji službi ali pa se znašal med tistimi, ki jih je moral v službi izvršiti. Precej krivde je bilo v tem, da si je na mlade rame naložil tako odgovorno breme, kot je bilo kupljeno posestvo, in to še tik po vojni, ko so bile razmere še nestalne, in v tujem kraju.

V kuhinjo je prikikirakal krepak petelinji glas. »Skoraj bi skočil k Junkarjevim pogledat, kje poje.«

»Zakaj?« je hotel vedeti Franc.

»Če je na nizkem, se bo vreme v kratkem skisalo.«

»Pa ga na višoko zapodi, da bo sonce.«

»Saj ga res potrebujemo,« se je zasmel Franc. »Če bi držalo, bi petelina kar jaz privezal v krošnjo jablane.«

»Dela boste res imeli polne roke,« je preudarno pokimal z glavo Miha, ki je že sedel na stolčku ob štedilniku in vlekel pipico.

»Saj niti ne vem, kje bi začel. Najprej postržem kuhinjo. Bom kar v drvarnici poiskal kaj primernega orodja.«

Najedel se je kave z zdrobljenim kruhom in se nerodno zahvalil.

»Jaz grem, ti pa sobo pospravi in pomagaj gospe,« se je obrnil k ženi.

Miha je molčal in gledal v pipo, njegova žena je tiho pospravljala mizo, še glave ni dvignila. Tudi Anica ni črhnila, čeprav je vedela, kam se je zapil trn. »Kaj ne hodita k maši?« je naposled le vprašala zaskrbljena Grossova gospa.

»V Trstu nisva utegnila, ker sva imela veliko dela v gostilni, tukaj pa tudi še nisva šla.«

»Jaz vaju ne silim, a najprej je duša, potlej telo. Tako delo nima božjega blagoslova. In ob nedeljah bi tudi ne smel delati.«

»Saj sem mu rekla, a je dejal, da se mudi.«

Gospa je molče končala svoje opravilo in odšla v sobo. Ker je tudi Miha molčal, je odšla Anica za njo.

»Naj vam pomagam?«

»Zdaj samo razderem, da se prezračí. Pa vi zanj molite, mislim, da je precej daleč od Boga.«

»Saj me ne poslušá, če mu kaj rečem.«

»On ne, a Bog vas bo. Pojdiva, tu je premraz. Bova olupili krompir.«

Odvezala si je praznji predpasnik iz blestečega črnega satena, ki ga je nosila čez močno nabrano, do tal segajoče krilo, in ga zamenjala s preprostim. V kuhinji je hotela nekaj reči možu, a ko je odprla usta, je videla, da ga ni več.

»Stavim, da jo je pobrisal k vašemu možu. Zelo rad pomaga, a danes se dela ne bo prijel.«

Franc je našel v drvarnici nerodno rovnico, kaj malo primerno za strganje ometa. Vseeno jo je snel z lesenega držaja in se lotil praskanja. Šlo je počasi, čeprav je bil kmalu prašen in so se mu začele zbirati na čelu potne srage.

»Dober začetek!« mu je za hrbtom želel Mihov dobrohotni glas.

»Kopanje ceste bi šlo hitreje izpod rok,« se je ustavil Franc in si z laktom obrisal pot.

»Mi smo v hiši že sedem let, a v tem času ni bilo nikoli očiščeno, zakajeno pa vsako zimo.«

Kar srbelo ga je v prstih, tako rad bi bil pomagal pridnemu gospodarju, ki se ni bal ne Boga, ne prahu, ne truda, a se ni upal. Iz lastne skušnje je vedel, da bo ves čas, ki ga bo Obrobek ob nedeljah porabil za taka dela, zaman in ga bo moral na kak način plačati z drugim, zato se je rajši držal ob strani. Pa mu žilica le ni dala miru, na neki način je moral pomagati novemu gospodarju, ki se mu je že na prvi pogled prikupil. Ni kazalo, da bi imel kaj prida vere v Boga in strahu pred njim, a odkrit in pošten je pa že moral biti, če mu je Peček prodal svoje posestvo. V Mali čolnarski so mu izrekli Italijan, kajti vest, da je kupil premoženje nekdo, ki je prišel iz Italije, se je hitro zanesla okoli. Pa ni mogel biti laške krvi, saj je bil že njegov priimek domač in slovenščino je tako lepo,

„Luč z gora“ NA ROJANSKEM ODRU

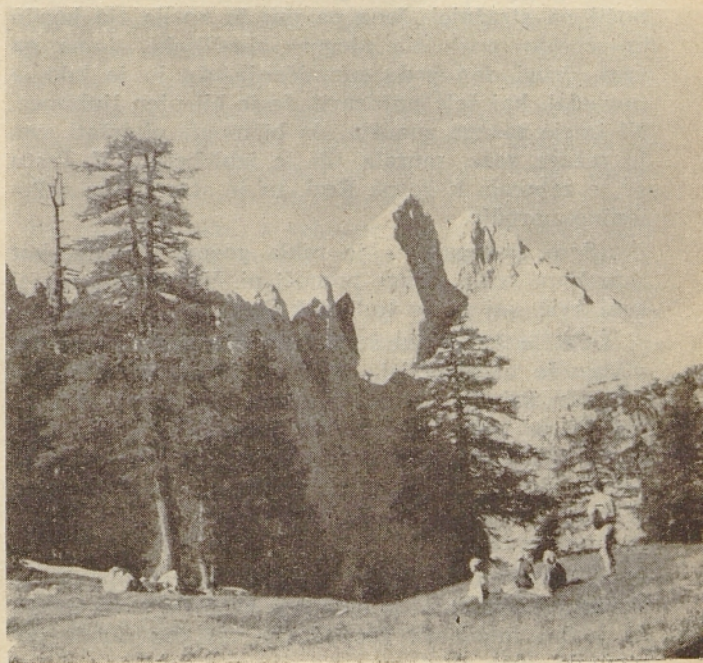
Za drugo obletnico otvoritve Marijinega doma v Rojanu je dramska družina postavila na oder Wieserjevo igro Luč z gora. Drama slika življenje osmošolca Hinka na Dunaju. Doma je s Tirolske. Na Dunaju ima strica, ki mu da stanovanje. Od doma je prišel Hinko moralno zdrav in veren, v razredu pa se znajde med sošolci, ki so povečini že brez vere in bi jo radi vzeli tudi Hinku. Zato se poslužujejo predvsem njegovega bratranca Mirka. Hinko se za vero bori in polagoma pridobiva sošolce. Njegova marljivost in značajnost privlači. Končno je skoro ves razred na njegovi strani. Na gimnaziji je ustanovil celo Marijino kongregacijo. Pred maturo se odloči za duhovniški poklic, a v počitnicah se v gorah ponesreči. Njegova smrt pa vzpodbudi bratranca Mirka, da stopi na njegovo mesto.

Prav zaradi te vsebine so se rojanski igravci odločili za to igro, ker bodo imeli konec junija v Rojanu novo mašo.

Igra ima skoro dvajset oseb, vendar sloni glavna teža le na štirih igravcih: Hinku, Mirku, Otonu in Bernerju. Vloge so izvedli prav dobro. V celoti je napravila igra dober vtis. Čeprav je trajala dve uri in pol, ni utrujala. Brez dvoma predstavlja ta igra za rojansko dramsko skupino lep uspeh. Odrska scena je bila preprosta, vendar učinkovita. K uspehu so pripomogli tudi svetlobni učinki.

Rojanskim igravcem čestitamo, a obenem jim svetujemo, naj razred še nekoliko bolje naštudirajo in z igro nastopijo še kje drugje. Skoda bi bilo, da bi taka pozitivna in zahteva igra ostala neizrabljena. — Do zdaj so jo ponovili na odru Marijanišča, v nedeljo pa jo nameravajo v Bazovici.

xy

mehko izgovarjal, kot bi pel. Miha bi ga kar naprej poslušal. Pa tudi k policiji bi ga ne vzeli, če bi bil kak zlikovec.

»Veste kaj, gospod Obrobek? Jaz bi namesto vas za danes kar končal. Jutri si kupite dobro strguljo pa boste napravili trikrat več in z manjšim trudom.«

Franc je prenehal in šel s palcem leveice po rovinčinem rezilu.

»Saj bi lahko jahal na Sveto goro in nazaj, tako je že,« se je posmejal in stresel s sebe začrneli omet.

»Poldan pa tudi že zvonil,« je povzel Gross. »Moja žena je s kosilom vedno točna; če se ne kadi iz krožnikov na mizi, se pa iz piskrov na štedilniku.«

»Kaj znate dosti takih?«

»Eh, staramo se, staramo in stresamo, kar se je z leti nabralo. Šale in bolezen.« Megla se je razkadila, medlo sonce je sijalo z nizkega neba, da so se luže po travniku blestele kot velika zrcala in jemale vid. Nekaj vrabcev in kosov je zletelo iz jablane in čez sosedov vrt prav do vrb ob zgornjem jarku.

Franc si je umil roke kar pri vodovodu in prosil Grossa, naj reče mladi za brisačo. Starčevo zanimanje za delo in njegov nasvet ga je odobrovoljil in ob molitvi pred kosilom se je prav rad pokrižal, čeprav ne iz prepričanja, ampak da starčka na neki način poplača za skrb, s katero mu je hotel pomagati.

Gospa je menda računala z njegovo lakoto, kajti postregla mu je z zvrhanimi krožniki in lepim kosom mesa, pa ni vseeno nikomur zmanjkalo.

Po kosilu je izgubil čas v drvarnici s pregledovanjem orodja in na travniku, kjer je računal, koliko voz gnoja in smeti bo treba navoziti. Grossova sta šla v stolnico k večernicam, Anica pa je pazila na ogenj in lahko sanjarila ali pa vrtala po spominih.

Tako jima je steklo življenje na nov tir. Franc je imel službo vsak drugi dan in je tedaj tudi prenočil na stražnici, žena pa mu je nosila tja kosilo in večerjo. poslušala njegove zbadljivke, doma pa vsak drugi dan grda sumničenja. Če jo je kdo le pogledal, kaj šele pozdravil, že je bil njen ljubimec. Ni imela takega značaja, da bi mogla obdržati svoje težave zase, morala jih je izblebetati. V Trstu se je zatekala k gospe Rezi, tu je stresla vse v Polonino naročje.

»Sem ga opazila,« je rekla gospa. »Molite, kot sem Vam rekla, druge pomoči ni. Vsak mora nositi svoj križ, saj ga je tudi naš Gospod.«

Delo je šlo možu še nekam hitro, a oprave Andlovec še ni pripeljal. Prišel se je opravičiti, da ni njegova krivda: zmanjkalo mu je nekaj lesa in ogledal se tudi še ni moglo dobiti. Obljubil je, da se bo podviral, čim dobi oboje. Ta čas je Franc očistil dimnik na podstrešju, temeljito oribal železni štedilniček v kuhinji, kupil in vdelal šipe v vrata in okenca in jih tudi sam pobarval.

»Pametno bi bilo, če bi opeko s kuhinjskih tal zamenjali z lesenim podom,« je svetoval stari Gross, ki je bil mlademu gospodarju ves čas dober pomočnik.

Mož ni mislil slabo, a Franc se v tako delo še ni maral spuščati, ker ni imel ne primernega orodja, ne znanja.

»Pa na pomlad ali pa prihodnjo jesen, za zdaj je že dovolj.«

Grobo umazanijo in mađeže beleža je postrgal s skrl in izpulil travo med njimi Franc sam, poribala pa jih je Anica z novo, trdo sirkovo krtačo in skoraj vrelim lugom, ki ga je pripravila dobra Grossovka. Penasta voda ji je nudila med ribanjem tak užitek, da bi čofotala po njej kot otroci in skoraj ji je bilo žal, da je bil prostor tako majhen. Jesensko sonce je z nizkega neba poševno lezlo na mokra tla in jih hitro sušilo. Vse je dišalo po apnu, svežih barvah in snagi in klicalo po življenju.

»Tako je že lepo delati,« je modroval Gross ob svoji pipi. »Saj bo hiša kmalu kot nova.«

Obrobka je hvala še podžigala. Možičku se je sicer le smehljal, v sebi pa ponosno odgovoril:

»To še ni nič, boste videli vrt!«

Prvi mesec njunega bivanja pri Grossovih ju je obiskala Francetova najmlajša sestra Zefa, ki je živela v Podpeči na Notranjskem.

Kot dekcle je bila med prvo svetovno vojno prodajavka v neki tržaški slaščičarni. V pristaniško mesto se je z doma z vlakom vozila čez Divačo, kjer so takrat zahtevali neke vrste prehodni list. Mejo so nadzorovali avstrijski naredniki; med njimi je bil tudi mladi grof Lichteneberg; po krvi je bil Nmec, a ker je rodbina že več rodov živela na Kranjskem, je zelo lepo govoril slovenski. Mlado dekcle, ki ga je pogosto videl na vlakcu, ga je začelo resno zanimati. Belil si je glavo, kako bi se ji približal, dokler je ni nekega dne na svojevrsten, a predrzen način pritegnil v svoje življenje. Ko je pregledoval potna dovoljenja, ji je rekel čisto uradno:

Opoldne
se igra
z valovi
temne Volge.

Zvečer
se kôpa
v valovih
sinjega Jadrana.

Vsa lepota
živih naselij
se pred njim
odkriva.

A v srcu
strune tenkočutne
ne more
ubрати.

Hrepenenje
med mrtvimi zidovi,
lahko objame
vse obale.

ALEKSIJ MERKUŽA

O vetru

Svobodni sin
Urala
ne pozna mejá.

Zjutraj
se napaja
hladnih ros
v sibirskih tajgah.

»Vi pa ne morete naprej. Žal mi je, a morate izstopiti.«

Z njenim dovoljenjem v rokah je stopil z vlaka in Zefa za njim. V pisarni je pogumno vprašala, kaj ni v redu, če je pa bilo doslej vedno vse prav.

Sedel je za mizo, nekaj časa obračal liste dovoljenja, naposled dvignil glavo in se zagledal v lepi, za spoznanje zagoreli obraz in v velike, krotke srnjine oči. Rad bi ji rekel nekaj čisto drugega, a se je obvladal in dejal:

»Vse je v redu in vi še bolj.«

Šele zdaj se je je polotil pravi strah; sprva se je bala le za vlak, da bi odsopihal brez nje, a zdaj je začela misliti, da so jo morda zamenjali s kakšno tatico ali vohunko.

»Zakaj?«

»Všeč ste mi in rad bi vas poročil.«

Zunaj je po tiru zaropotal vlak, v njenih prsih pa mlado srce. Nemo je strmela v lepega narednika, ki jo je le gledal in se še smehljaj ni. Pa vendar ne misli kaj hudega?

»Vlak mi je ušel.«

»Saj to sem ravnó hotel. Le sedite, mi boste kaj povedali o svoji družini.«

Ker so bila vrata pisarne odprta in so vedno hodili mimo ljudje in vojaki, se je otresla strahu in mlademu oficirju olikano odgovarjala na vprašanja. Zvedel je, da je njena mati že priletna vdova z veliko, a že precej zanemarjeno kmetijo, da je umrl njen oče za rakom na želodcu, da ima dva brata v Ameriki in sicer najmlajšega izmed fantov v Sev. Ameriki, enega pa v glavnem mestu Argentine, enega v Franciji, enega v Trstu pri policiji, eno sestro poročeno v Gorici, eno pa še doma, najstarejši brat pa je nekje na bojišču.

»In vas je že kdo zasnubil?«

»Ne, le en sam star panj se je vnel. Moj gospodar, a ga ne maram.«

Narednik je prasníl v smeh in Zefa ni vedela zakaj, saj je njena mati tako rekla, ko ji je povedala, da bi jo gospodar kar hitro poročil, če bi hotela.

Čas do naslednjega vlaka ji je skoraj prehitro minil, tako lepo je bilo zdaj pa zdaj ujeti tujčev pogled, pot domov pa predolga, saj bi rada kar hitro povedala domačim, kaj je doživela. Nihče ji ni verjel in mati ji je hotela celo s palico zbiti iz glave prismojenost in pokvarjenost.

»Da te le sram ni! Zdaj se še z nemškimi vojaki klatiš okoli! Bognasvarui take sramote in greha! Trst te je do kraja spridil. Saj sem rekla, da rajši koze doma pasi.«

Teh litanij ji ni zapela hkrati, ampak v nekaj dneh in slišala je še druge, za deklinška ušesa kar preveč zabeljene.

»Naj le pride, z vilami ga naženem, če sam cesar z njim pride!« se je jezila nesrečna mati, ki še ni prebolela moževo izgubo.

Prišel je brez cesarja in Zefina mati ga je sprejela brez vil, a z vipavcem in domačim kruhom na mizi. Nikdar bi si ne mislila, da bo tako lepo domače govoril, se menil kot razumen možak in vedel, kot se ob takih prilikah spodobi, ne pa kot kak pobalin, ki lovi deklino. Čudno se ji je pa le zdelo, da bi takle gospod resno mislil vzeti za ženo kmetiško dekle in še brez dote povrhu. Stiske v mošnji, hiši, hlevu in na njivi je bila precej kriva moževa smrt, a vojska neprimerno več, saj je zahtevala najboljše moške moči, da so morale ženske s svojimi šibkimi rokami kidati in pokladati živini, kar je ostalo, skrbeti za rejo in trte in za tiste redke kupčije, da je bilo kaj kronič vsaj za sol, sladkor in petrolej. Ko je bilo treba izprazniti Vipavsko dolino zaradi bližajočih se bojov na Krasu, se je zaskrbljena mati vendar prepričala o iskrenosti grofove ljubezni do njene hčere. Namesto da bi šla z dvema hčerama in otroci najstarejšega sina Dolfija, ki je bil bogve kje v vojski, v begunstvo z ostalimi družinami v Novaro, jim je mladi plemič ponudil zavetje na nekem posestvu grofov Auerspergov v Podpeči na Notranjskem, kjer je Zefa tudi ostala, svojci pa so se v prvi priliki vrnili na precej porušeni in oropani dom na Obrobku.

Podpeška hiša je bila v neposredni bližini gozda, z jezercem pred seboj in vsemu kraju so rekli Na jezeru. Obsegala je en sam, širok, nizkostropen prostor. Z južne stene sta mežikali v gozd dve majceni okni, z vzhodne pa je eno večje nadzorovalo v krog nalito vodo. Razkošja ni nudila, le tisto bogato revščino, kjer ni manjkalo ničesar: za hišo lope z orodjem za obdelovanje malega vrtiča na slepi strani poslopja, z okleščenimi, kratko nasekanimi vejami, ki so hranile celodnevni ogenj, z oguljenim, zarjavelim in zaprašenim sedlom, ki je že odslužil svoje delo in izgubil konjiča, s saki, ribiškimi policami in mrežami, ki jih je znal Karel tako lepo delati in krpati; okoli hiše pa gozd z jerebicami, s fazani, z divjimi petelini, ježi, zajci, lisicami in srnjaki; malega jezera z divjimi racami, čapljami, pegatkami in čopastimi ponirki, in nazadnje golobnjaka z grulečimi zaljubljenčki in pa petelinovega harma.

(Dalje prihodnjič)

JAZ IN VI

SAVINA REMEC

Vi ptički tu v kletki požete.

Jaz molčim,

ker sem človek s pametjo.

Vas obdaja železna žica in jo sovražno ključete.

Jene obdaja nevidna žica in sem ji vdano podložna,

ker sem človek s pametjo.

Vi sovražite svojega zapornika.

Jaz ga spoštujem,

ker sem človek s pametjo.

Vi, obsojeni na skopo odmerjeni prostor, čutite pomlad in ste srečni.

Jaz, prosta v neizmernem prostoru, jo čutim in sem nesrečna,

ker sem človek s pametjo.

Vi, dasi ujeti — ste svobodni.

Jaz, dasi prosta — sem ujetnica,

ker sem človek s pametjo.

TUDI VI? TUDI MI! ZAKAJ PA NE?

ZENA V SKRBEH

Pred sedmimi leti sem se poročila. Z možem sva nekaj časa živela v zelo prijetnem in ljubeznivem razmerju. Rodila sta se nama dva otroka: deklica in fantek. Kmalu po drugem otroku pa je moj mož postal nekam čuden. Domov je začel prihajati slabo razpoložen in ni bil več tako zgovoren kot prej. Včasih je tudi globlje segel v kozarec medtem ko smo zvečer gledali televizijo. Z mano je postal nekam osoren, pa tudi otrokoma ni več posvečal tiste pozornosti kot sem jo bila navajena. To je šlo naprej skoro dve leti.

Tudi sama sem zaradi takega razpoloženja postajala živčna. Večkrat sva prišla do ostrih besed tudi zaradi malenkostnih stvari. Očitil mi je, da ko se je poročil, ni vedel koga je vzel za ženo; da ne razumem ničesar, da se ne znam niti vesti itd.

Sele pozneje sem zvedela, da je vsega tega kriva neka druga ženska, s katero se je večkrat sestala. Skušala sem včasih spraviti na ta tir najin pogovor, pa se je vedno izmaknil. Edino enkrat mi je rekel: »Kaj pa naj še pri tebi iščem?« To me je spravilo v tak obup, da nisem vedela, kaj naj naredim. Obrnila sem se na starše. Ti so mi rekli, naj ga kar pustim, naj se ločim, če je tako. Prijateljica, ki je mnogo pretrpela v življenju, mi je dejala, da se pri vsakomur pojavi to iskanje in da naj naprej vztrajam.

Toda mene ne skrbi moje trpljenje; tu so otroci in ne bi hotela, da bi trpeli in se čutili tuji v svojem domu zaradi njega. Svetujte mi, kaj naj naredim. Zdi se mi, da ga ne ljubim več odkar je postal tak. Je prav, da ga pustim?

K. Skibin iz Trsta

Pismo sem pokazal izkušeni osebi in ta mi je odgovorila:

1. Starši ne bi smeli svetovati, naj žena v takem slučaju moza pusti, ampak bi morali z lepo besedo in vztrajnostjo pomagati, da se zakonska in družinska vez zopet utrdi. Prijateljica ima zato popolnoma prav.

2. Ali je res vsega »kriv« samo mož? Mogoče se je žena zanemarila in ni možu posvečala tiste pozornosti, ki bi jo zaslužili in ki bi še nadalje krepila medsebojno ljubezen in skrb za otroke.

3. Zakonska sreča je sad žrtve in trpljenja; v skupnem trpljenju se pa ljubezen preizkuša in utrjuje.

KOMUNISTI IN PAPEŽ

Ker vidim, da se ne ogibate še tako zapletenim vprašanjem, bi želel, da meni in mnogim odgovorite na tole:

1. Ne le da se govori, temveč se celo piše po časopisih in revijah, da je papež Janez XXIII. kriv, da je tako naraslo število oddanih glasov komunistični partiji.

2. Pri zadnji volivni propagandi in po volivnem slavlju so tukajšnji komunisti kaj radi poudarjali, da so komunisti prisilili papeža, da je moral izdati okrožnico o miru in o zaščiti narodnih manjšin.

3. Zakaj nekatere velike in močne stranke govore le o miru, prav nič pa ne o zaščiti narodnih manjšin, o čemer govori papeževa okrožnica »Pacem in terris«.

Pripadnik manjšine

1. Kako je mogoče trditi, da je papež kriv? Kristus su so nasprotniki očitati, da drži z Belcebubom, to je s hudičem. Ni čudno torej, če tudi sedanjemu svetemu očetu — kakor prejšnjim — marsikaj po krivici očitajo. Krivdo nosijo katoličani, ki niso v milosti božji in ne živijo po božjih postavah (kakor pravi sveti oče v omenjeni okrožnici) ter še vedno nečejo razumeti, kam bi nas rada pripeljala komunistična partija. Sveti oče ima odprto srce za vse, posebno še za tiste, ki so najbolj potrebni božje ljubezni. In ta odprtost ima povsem drugačen cilj kakor pa še tako omiljena oblika komunističnega življenjskega sistema.

2. Da bi komunisti papeža prisilili? Ta je debela!

Res je, da so se komunisti sklicevali na okrožnico in celo svetovali, naj jo njihovi somišljeniki berejo. Zakaj so to naredili? (Po mojem mnenju) iz dveh vzrokov: ker so hoteli pokazati, da papež drži z njimi, ko govori o miru, in ker so se bali, da bi njihovi somišljeniki opazili, da je okrožnica ostra obsodba vsakega družbenega in socialnega sistema, ki ni zgrajen na naravni in zato božji postavi, torej tudi in predvsem komunističnega. Papež govori o miru, a v okrožnici pokaže, kako je mogoče ta mir doseči: »Mir na zemlji,« pravi sveti oče, »globoko hrepenenje človeških bitij vseh časov, je moči upostaviti in utrditi samo v popolnem spoštovanju reda, ki ga je Bog določil...«

Kar se pa tiče narodnih manjšin, bi dejal samo to: Nikoli nisem razumel, kako si upajo komunisti govoriti o narodnih manjšinah, ko njihov sistem ne dopušča nobene manjšine, kaj pa še samostojno kulturno zgrajene narodne manjšine.

Kakor ni v njihovem sistemu mesta za Boga, za vero, tako ni mesta za narodno manjšino; vsaj ne v obliki, kakor si jo mi želimo: plodno, samozavestno, veliko in junaško v borbi za svoj narodni obsto.

3. Okrožnica je nauk za vse: velike in male. Eden pogojev za mir je pravilno zadržanje do narodnih manjšin. A ni edini in ne najvažnejši. Ni pravilno, če bi v okrožnici gledali samo na odstavek o manjšinah. Ta drži, če drugi držijo in se uveljavijo!

Nas preganja vedno posebne vrste izvorni greh. Čakamo namreč, da bi nas drugi upoštevali in spoštovali. Sami pa na to pozabimo. Berite dobro okrožnico! Hoditi v slovenske šole, obiskovati našo službo božjo, podpirati naše ustanove itd. je naša zadeva. Nihče nas ne more nadomestiti — niti še tako močna stranka. In če naši ljudje tega nečejo, ne pomagaj še tako odkrita beseda svetega očeta. Kdor Boga ne posluša, tudi papeža ne bo!

(Odgovori so bili napisani, ko je bil še sveti oče živ. Op. ur.)

PROSLAVE ZA SV. BRATA CIRILA IN METODA

Letos slavimo XI. stoletnico prihoda svetih bratov Cirila in Metoda med slovanski svet. Ta dva apostola sta opravila veliko apostolsko in kulturno delo. Ves svet, kjer sta delovala, je danes za »železno zaveso«. Ali se vam ne zdi, da bi morali prav slovanski narodi proslaviti ta jubilej? Vem, da bodo verniki to storili, a to bo vse le na znotraj, zunanjih proslav, tako se zdi, ne bo. Na zunaj bi morali proslaviti tudi njuno kulturno delo. Pa je morda komu narobe, ker nosita častni naslov sveta brata?

Castivec svetih bratov

Za Vas so »zunanje proslave« verjetno uradne, pod zaščito civilnih oblasti. Takih prav gotovo ne bo, ker uradni svet za »železno zaveso« ne priznava kulturnega dela svetih bratov, še manj pa apostolskega. Za ta svet bi bilo bolj prijetno, če bi sveta brata sploh nikoli ne živela, ker sta še vedno živi priči o pomenu krščanstva za ves kulturni napredek slovanskih narodov.

Cerkvene — notranje — proslave bodo. Sveti oče je v okrožnici o svetih bratih, ki jo je podpisal 11. maja, izrecno povabil vse škofove v slovanskih deželah, naj primerno in slovesno praznujejo tisočstoletnico prihoda svetih bratov na Veliko Moravsko. Te proslave bodo prav gotovo 7. julija, na praznik obeh slovanskih apostolov, ponekod pa so tudi že bile. *Lojze Skerl*

GRAŠČINA

VI.

UPRAVNIK: Ko pridobimo cesarja, jih bomo takoj porazili.

VALPET TELEBAN: Oče upravnik! Pa še kako bomo porazili te kmetavzarje!

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Čeprav sem suženj, mislim, da mislim prav. Cesarju bomo vrnili travnik pa še kakšno njivo mu bomo dali.

VALPET TELEBAN: Pa bodo njegovo visočanstvo graščak pl. Graščina pa njegova plemenita hčerka Porcijunkula pa njegova plemenita sinova princ Somalit in princ Somagon zadovoljni.

UPRAVNIK: Tem bom že sam poročal. In če sem zadovoljen, bodo tudi oni zadovoljni.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kakšno novo njivico, pa bo na naši strani.

UPRAVNIK: Mislim, da prav mislim. Ta suženj debeli Martin tudi dobro misli. Seveda — cesarju bomo dali travnik, ki smo si ga prilastili, pa tiste tri njive. Še za krompir so preslabé. Od svojega pa mu bomo dali močvirnati travnik ob reki. Zanj bo ravno dober. Pozneje se bo itak našla priložnost, da mu zopet vse vzamemo.

VALPET TELEBAN: Ti, oče upravnik, ta raca pa je res dobra.

UPRAVNIK: Zate sem sicer oče upravnik, tikati me pa še ne smeš!

VALPET TELEBAN: Oprostite, oče upravnik.

UPRAVNIK: Race so na sploh dobre. Samo presuhe ali premastne ne smejo biti. Fina raca je veliko vredna. Seveda, ta naša kuharica ne zna pripraviti dobre race. Moja pokojna žena, oh, ko bi videli! To so ti bile race! Kar škripal si od poželenja! Takrat sem jedel vsak dan raco. Pa vse mine.

VALPET TELEBAN: Vse mine. Moja mati ti je pripravila raco, da je dišalo pet kilometrov naokoli. Res je bilo imenitno. Vedno sem pojedel perutnice. Kaj pa ti, suženj debeli Martin? So pri vas v Afriki jedli race?

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Se vprašaš, valpet Teleban. Vsak drugi dan smo jedli race. Pa še kakšne! Imenitne! Nadevane z mravljami in kobilicami. Česa boljšega si sploh ne morete misliti. To ti je hrustalo pod zobmi. V Evropi pa so race zanič. Nimajo tiste mastnosti in svežine. Poglavar plemena Krivo stegno je pojedel tudi pet ali šest rac na dan.

UPRAVNIK: Pa to so morale biti male race!

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kje pa. Debele, prijetne. Mi zamorci ljubimo samo mastne race.

UPRAVNIK: Suženj debeli Martin. Svet se je zmanjšal, neumnost pa povečala. Tu v Evropi sploh ne vemo, kako pametni ste, zamorci. Povem ti, še minister boš postal, suženj debeli Martin. Minister za kolonije in ekspedicije. Se mi je že posvetilo, drugo leto priredimo ekspedicijo v Afriko. Lov na mastne race. Še Porci-

junkulo vzamemo s seboj. To se bo mastilo ubogo dekle.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kaj takega, gospod upravnik. To se mi ni nikoli posvetilo. In sedaj, minister. Pa še svojo ljubo Afriko, predragi domači kraj bom zopet videl.

UPRAVNIK: Vse to, dragi Martin.

VALPET TELEBAN: Afrika (prične peti), oh, daljni kraj! Ti si moj veseli raj!

VSI (pojo): Afrika, oh, daljni kraj. Ti si moj veseli raj!

VII.

DEKLA: Gospoda moja! Nesreča se je zgodila! Porcijunkulo boli želodec!

UPRAVNIK: Vzemi ricinus in klistir, pa bo zadevščina zopet v redu.

DEKLA: Ja, gospoda. (Odide)

VIII.

VSI (pojo): Afrika, prekrasni kraj, konec zime je sedaj!

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Moj predobri gospod upravnik. Vi ste dober človek.

UPRAVNIK: Kdor ljubi Afriko, je dober človek.

VALPET TELEBAN: Svet nas pa ne razume. In mi na graščini. Kakšni sijajni ljudje smo vendar. Tako dobri, razsodni, pravični.

UPRAVNIK: Prav imaš, Teleban. Povem ti, mi smo biser sveta.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kako lepo. Biser sveta. Bom pisal poglavarju, da vam pošlje najlepše bisere. Spominjam se še, kako smo jih v mladosti iskali v školjkah našega morja.

UPRAVNIK: Moj Bog, Afrika mora biti čudovita dežela. Blagrujem vas, suženj debeli Martin, da prihajate iz tako lepe domovine.

VSI: Afrika, mogočni kraj, svoje bisere nam daj!

IX.

ZASOPLI STRAŽAR: Gospoda, oprostite, da vas motim. Kmetavzarji pripravljajo ponoven napad.

UPRAVNIK: Nabijte največje topove, mi pa bomo sestavili deputacijo in jo takoj poslali k cesarju! Suženj debeli Martin, vi boste načelnik deputacije.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Kakšna čast!

UPRAVNIK (stražarju): Pojdi in izpolni moj ukaz!

STRAŽAR: Razumem. (Odide).

X.

UPRAVNIK: Suženj debeli Martin, poslušajte, kar vam pravim. Šli boste k cesarju, ki se nam bliža s svojo vojsko. Pred cesarjem boste pokleknil in ga v mojem imenu prosili odpuščanja. Hkrati mu boste povedali, da ga graščak pl. Graščina pričakuje na slavno in spravno pojedino. Nato mu boste sporočili, da mu poleg ugrabljenega ozemlja poklanjamo v hvaležen spomin prekrasno zemljo ob reki in mu kličemo: Na še dolgo zdravje! No, suženj debeli Martin, ste razumeli?

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Pa ja, gospod. Toda travnik ob reki je močvirnat, poln različne golazni in kač. Kako naj rečem, da je to dobra prekrasna zemlja...

UPRAVNIK: No poslušaj no, suženj. Saj res ničesar ne razumeš. Kaj ne moreš doumeti, da je to samo pesniška primera. Naš travnik res ni najboljši za pridelek in pašo, je pa v čudoviti pokrajini. Ob večerih se nad njim vozijo proge rožnate zarje in pod oblački meglic otožno popevajo žabe. Včasih v nebu nenavadno zažari in sredi travnika dvignejo prekrasne race svoja fina krila...

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Gospod upravnik, govoriti pa znate!

UPRAVNIK: No ja. Kaj boš torej povedal cesarju?

SUŽENJ DEBELI MARTIN: To je prav enostavno. Dvakrat bom smuknil v robec pa rekel »Gospodar,« — in bom padel na kolena — »izgubljeni sinovi se vračajo pod očetovo streho.« »Gospodar,« bom rekel, »hudo smo grešili, sedaj pa stojimo pred teboj in ker si najvišji, nam boš kot najvišji dobrohotno odpustil. Hudo smo grešili, a tvoje srce je odpustljivo, o gospodar. Pomagaj nam v sili, ko se hlapci upirajo. Plemeniti graščak pl. Graščina vas vabi na slavno in spravno pojedino. Najboljše race, ki smo jih ustrelili na vašem travniku, bomo jedli. Poleg ugrabljenega ozemlja vam bomo podarili ta sedaj vaš, prekrasen travnik, na katerem smo ustrelili najboljše race. Pridite, o gospodar, in nas osrečite s svojim božanskim pogledom odpuščanja...«

UPRAVNIK: Kar dobro boš govoril. Samo tisto o racah, ki da smo jih ustrelili na njegovem travniku, lahko izpustiš. Tu stori, kakor hočeš. Imaš dve možnosti: izpusti ali poglavje o racah ali pa travnik.

SUŽENJ DEBELI MARTIN: Toda, gospod. Kaj bo pa potem? Ne morem reči, da bomo na pojedini

jedli otrobe in ne morem reči, da ne bo dobil travnika.

UPRAVNIK: S tabo je križ, suženj debeli Martin. Skoraj mi je žal, da sem te preje tako pohvalil. Pa naredi po svoje; povej, kakor sam hočeš. Sedaj imam preveč dela z upornimi kmetavzarji, da bi se še s tem ukvarjal. Samo glej, da dobro opraviš.

XI.

VZGOJITELJ: Dober dan, gospoda.

OSTALI: Dober dan!

UPRAVNIK: Kaj ne šahirate! Pa tudi inštruirali bi lahko!

VZGOJITELJ: Nevidni otroci nevidnega graščaka se nočejo učiti. Pri šahu pa tudi ne morem zapraviti vsega ljubelega časa.

UPRAVNIK: Vi, pacifist, se dolgočasite, nam pa leze za nohte nevarnost!

VZGOJITELJ: Za vse te dogodke ste si predvsem sami krivi. Žal mi je, da sem v vaši službi. A kmalu mi bo dovolj. S krutostjo, sleparijo, prevaro in izkoriščanjem ste prinesli na svet samo zlo.

UPRAVNIK: Menda ne veste, s kom govorite. Mi smo graščina.

VZGOJITELJ: Graščina že, graščina. Toda ta vaša graščina je tatvina. Resničnemu človeku je ta vaša graščina tujina.

UPRAVNIK: Pustite svoje sarkastično filozofiranje in pojdite spat. Pa tudi k lesenemu šahu se lahko vrnete... dokler je čas.

VZGOJITELJ: To, kar vi imenujete leseni šah, je ena najčudovitejših umetnij. To ni le igra, temveč tudi strast, ljubezen in umetnost. Vaša kramljanja o zlatih sončnih zahodih in čudovitih pokrajinah so samo oskrunjenje resničnosti, pri mojem šahu pa bojne figure lepote kujejo usodo in naznanjajo zmago razumnosti, pravičnosti, požrtvovalnosti, vere in moči.

POGLED V BENEŠKO SLOVENIJO

Majhna in revna je zemlja pod Matajurjem. Skromne njivice so razsejane med kamenjem in grmčjem. Ozke poti vodijo do vasi. Zato si iščejo ljudje zaslužka v tujini: v Švici, v Franciji, v Ameriki. Doma so otroci in starčki. Trpljenje žene je v Beneški Sloveniji zelo veliko. Delo doma in v gruntu! In vse, kar pridela, mora na hrbtu v košu prinesiti domov.

Država bo morala posvetiti več pozornosti tej revni in zapuščeni zemlji. In tudi mi vsi obiskujmo svoje rojake in jim po svojih močeh pomagajmo.

UPRAVNIK: Moč smo mi.

VZGOJITELJ: Že, toda pokvarjena moč. V šahu pa je moč lepote. Prišel bo čas, ko bo lepota kraljevala. Poslednje zlo bo strto, poslednji graščinski malik razkrinkan...

UPRAVNIK: Vzgojitelj, že s Porcijunkulo ste šli predaleč.

VZGOJITELJ: Res bi bil vesel, ko bi govorili resnico. Toda vaše Porcijunkule ni. Pa tudi, če bi bila, naj jo vrag vzame! Ta Porcijunkula, to je vaš lepotni ideal. Požrešnost, razvrat, nesnaga, pohlep, nečistost, da, to je znamenje te vaše graščine. Toda vaš čas se je iztekel...

VALPET TELEBAN: Vzgojitelj, potrebno bi vas bilo ubiti...

UPRAVNIK: Stražar! Stražar!

XII.

STRAŽAR: Na povelje, gospod!

UPRAVNIK: Uklenite tega tako imenovanega vzgojitelja. Namesto, da bi bil hvaležen, da je vzgojitelj v naši edino zveličavni graščini, pa ti hoče negati in dvigati laž! V okove z njim in v temnico!

STRAŽAR: Razumem, gospod! (Skoči k vzgojitelju in ga po kratkem upiranju zveže)

UPRAVNIK: Vrzite ga v temnico!

STRAŽAR: Da, gospod! (Zunaj počijo strelji, ki jim odgovori grmenje grajskih topov).

UPRAVNIK: Hitro v temnico! Glejte, da ne uide! (Stražar odide)

XIII.

VALPET TELEBAN: Tega sitnega človeka smo se na srečo znebili. Res je bil že zadnji čas!

UPRAVNIK: Hvala Bogu!

SUZENJ DEBELI MARTIN: Hvala Bogu!

UPRAVNIK: Začenja se težavno opravilo! Sezimo si v roke, prijatelji. Na dobro srečo!

VSI: Na dobro srečo! (Si sežejo v roke. Zunaj hrup.)

XIV.

GRAJSKI NOREC: Gospoda moja, ušel sem v igro!

UPRAVNIK: Še tebe je manjkalo!

VALPET TELEBAN: Kje je režiser, da dopusti tako oslarijo.

UPRAVNIK: Kaj režiser. Režiser je nedolžen. Pisatelj te igre pa si izmišlja najbolj nemogoče stvari. Sedaj pa imamo tega grajskega norca na grbi.

GRAJSKI NOREC: Kaj na grbi. Na revoluciji vendar. Kaj ne vidite, da sem stopil v revolucijo. Vzgojitelj je v revoluciji v ječi, jaz pa na grajski igri. Vsi smo v revoluciji. Vi ste v revoluciji, cesar je v revoluciji, tlačanka Mica Potica je v revoluciji, graščina je v revoluciji.

UPRAVNIK: Temu praviš revolucija. Pa je samo pet pušk počilo.

GRAJSKI NOREC: Se vidi, gospod upravnik, da sploh več niste na tekočem. Sovražna revolucija je prebila grajsko obzidje, sedaj je pa že pri graščinskih hlevih.

UPRAVNIK: Tristo zelenih, kaj praviš, norec! Da so že pri grajskih hlevih.

GRAJSKI NOREC: No, pri graščinskih...

UPRAVNIK: Pa to je vseeno. S to majhno razliko

SAVINA REMEC

Tihožitje in ne

Siva betonska cesta,
sivi pločniki,
siva petnadstropna hiša.

Na sivem oknu slonita starčka.
Pod sivimi redkimi lasmi
tičita izmозgana siva obraza,
koščeni telesi pregrinjata sivi obleki.

Gledata me, celo njun pogled je siv.
Starček se skloni k starki,
otročko se nasmehmeta.
Razbila sta monotonijo sivine.

se naj pečajo jezikoslovci. Jaz sem še vedno na gradu in na graščini.

VALPET TELEBAN: Gospod upravnik, kaj ne bi bilo pametno, da ta naš suženj debeli Martin nemudoma odpotuje k cesarju.

UPRAVNIK: Seveda. Kaj le stojite tu! Martin, pojdite vendar k cesarju.

SUZENJ DEBELI MARTIN: Gospod upravnik, že marširam! (Odide)

XV.

UPRAVNIK: Kaj nimamo topov, da bi jih namlatali.

UPRAVNIK: Kosmata kapa, pri hlevih da so že. (Zunaj novi strelji)

GRAJSKI NOREC: Preje so bili pri hlevih.

GRAJSKI NOREC: Topove že, samo soli ne v glavi... (se reži)

VALPET TELEBAN: Ti, norec! Še eno, pa bom prav brezobziren!

GRAJSKI NOREC: Kikiriki! Porcijunkula, moja hči! Kikiriki!

UPRAVNIK: Nikar ne brij neslanih! Kdo ti je pa govoril o teh rečeh.

GRAJSKI NOREC: Kikiriki! Porcijunkula po zraku leti!

UPRAVNIK: Bodi no tiho, butec!

GRAJSKI NOREC: Kikiriki! Porcijunkule na svetu ni! Kikiriki, graščaka ni. Somagona ni! Somalita ni!

UPRAVNIK: Boš tiho, zverina!

VALPET TELEBAN: Vzgojitelja bi morali že zdavnaj aretirati. Zdaj nam je pa pohujšal služinčad.

(Dalje)

POPRAVI naslednje važnejše napake, ki so se vrinile v prejšnjih številkah v GRAŠČINO:

V prvem (in ne drugem) nadaljevanju Graščine v 4. številki Mladike je v XXII. prizoru premalo razvidno, da nastopajo vsi iz graščine, a brez sužnja debelega Martina, ki nastopi šele v XXIII. prizoru. — V 4. št. Mladike na str. 73 (drugi stolpec) popravi v 10. vrstici od zgoraj pri besedah časnikarjeve žene izraz »smrdi«, ki se mora pravilno glasiti smrči. — V 5. št. Mladike se na strani 94 (drugi stolpec) zadnji stavek na koncu pravilno glasi Stražar odide in ne Starček odide.

Znani filozof Leisegang je v osvetlitev, kako različna je ženina in moževa govorica in kako usodno utegne biti nerazumevanje teh razlik, napisal kratek podlistek s takole vsebino:

Nedelja dopoldne; miza za zajtrk je porgnjena in prikupno pripravljena ter s šopkom cvetlic okrašena. Hišni gospodar sedi v naslonjaču, še brez ovratnice, neobrit in v copatah; bere uvodnik v dnevniku, ki ga je pravkar prejel.

Gospodinja ima lepo urejene lase in novo obleko. Vsa žari od veselja in živosti. Ko mu drugič nalije kavo, reče smehljaje se: »Brati pri jedi ni zdravo!« Mož začudeno zamrmra: »Kako?« in nemoteno dalje bere.

Na čelih obeh je že opaziti oblake nejevolje. In res: v petih minutah se že razlega po hiši pravi prepir.

IN KAJ JE BIL VZROK?

»Jezikovni nesporazum,« bi rekli. Če bi prevedli ženine besede v govorico moža, bi se njene besede glasile: »Želim, da mi pohvališ lepo obleko, urejeno frizuro in dobro voljo, če pa lista takoj ne odložiš, jih boš še slišal!«

In čez pet minut jih je že slišal — on in vsa hiša. Ona pa si je na tihem mislila: »Ko si bil še ženin, nisi nikoli prišel predme tako zanemarjen in neobrit. Tudi moja zunanost si zmeraj rad občudoval. Poleg drugih lastnosti je bila prav ta ena izmed tistih, zaradi katerih si se mi priljubil in sem te vzela. Ti seveda misliš, da je zakonska pogodba važna, pa enega važnih pogojev ne upoštevaš več. Izgubil si namreč oči za to, da sem žena, ki sem se prej in sedaj lepo oblekla zaradi tebe, in si tudi danes dala urediti lase zato, da bi tebi ugažala. Ti me pa še ne pogledaš ne, me nič več ne občuduješ, se za mojo zunanost nič več ne zanimaš. Ali me nimaš več rad?«

Z nespametnim: »Kako-o-o?« je mož dokazal, da je topo obvisel na črki, ne da bi bil duha in smisel njenih besedi vsaj od daleč zaslutil. Prav tako ni mogel razumeti, da bi tako nerazumevanje utegnilo pomeniti za ženo ne samo razočaranje in jezo, temveč tudi začetek dolgotrajnega, včasih neozdravljivega živčnega bolehanja.

Tako se godi večini moških. Ne razumejo ženine govorice, zato pa je pokvarjen ne samo zajtrk, marveč z njim še toliko drugih lepih trenutkov.

PREMALO SE ZAVEDA

Moški premalo pomisli, koliko napora žena vloži v malenkosti, da mu dobro skuha, pripravi njegovemu okusu priljubljeno jed, da se lepo obleče, da je urejena in ljubka. Žalostno bi bilo za ženo, ko bi tega čuta ne

Mačela zdrave prehrane

Pri ostalih mlačnih proizvodih, kot so surovo maslo in siri (ker se za industrijsko predelavo uporablja običajno kakovostno slabše mleko), moramo skrbno paziti na kakovost in svežost. Surovo maslo uporabljamo vedno v surovem stanju kakor po možnosti ostale maščobe (olje), ker se s segrevanjem oksidira, torej kemično spremeni in izgubi svoje zaščitno vrednost ter postane težje prebavljivo. (Zaščitno vrednost prehrane predstavljajo beljakovine, vitamini in rudninske snovi.) Dodajamo ga že skuhanim jedem tik pred serviranjem, n. pr. v enolončnice, v riž, krompir, testenine, in podobno. Pri pripravi močnatih jedi pa ga predhodno dobro penasto vmešajmo. Med siri izbirajmo predvsem mehke, sveže sire, trdih in pikantnih se izogibajmo. Mleko in njegove proizvode hranimo na hladnem in temnem prostoru.

NE DAJMO ORGANIZMU NIČESAR ŠKODLJIVEGA

do zaključka, da se hranimo pretežno z rastlinsko hrano. Pri tem pa nastane vprašanje nadomestitve živalskih beljakovin s polnovrednimi rastlinskimi. Med rastlinskimi hranili vsebujejo beljakovine: žitarice in stročnice: fižol, grah, leča in bob.

Žitarice nam v obliki enotnega kruha nudijo najpopolnejšo in najbolj razširjeno vsakdanjo hrano. Z uvedbo manjvrednega, škodljivega belega kruha so se začeli iskati nadomestki v drugih oblikah in vrstah prehrane z žitaricami. Tako se danes vedno bolj širi uporaba **ovsenih kosmičev**.

OVSENI KOSMIČI

Med žitaricami predstavlja oves najboljšo vrsto, ker vsebuje sorazmerno največ beljakovin in maščobe ter vitaminov in najmanj ogljikovih hidratov. Ovsene kosmiče pripravimo na več načinov. Kot narastek jih serviramo s kremo, malinovcem ali kompotom. Kot nadomestek za mesno jed, jih skuhamo in primešamo surovega masla; ohlajenim dodajmo 2 jajci, ščepec soli in popra, napravimo zrezke, prepražimo in serviramo s solato.

Najbolj zdravi pa so surovi. Zvečer namočimo 6 do 8 žlic kosmičev v mleku ali vodi. Zjutraj zrežemo na rezine 2 jabolki, 2 pomaranči in 2 paradiznika ali pa druge vrste sadja, ravnajmo se po letnem času, dodamo še limonin sok, smetane ali skute in osladimo z medom; izdatno je, če dodamo še zrezane orehe ali lešnike. Tako pripravljene ovsene kosmiči vsebujejo vse potrebne hranilne in zaščitne snovi ter predstavljajo najpopolnejšo sestavljeno hrano za zajtrk ali dietično kosilo odnosno večerjo! Prednost je v tem, da si jih lahko vsakdo sam doma pripravi vsak čas brez posebnih priprav; zato se tudi vedno bolj širi njih uporaba. Paziti moramo le na kakovost in svežost.

NADOMESTKI ZA ZDRAVO HRANO

V zvezi z drugimi nadomestili za polnovredni kruh moramo paziti na najraznovrstnejše komercialne nadomestke, ki nam jih za dragi denar ponujajo razne trgovske hiše za zboljšanje prehrane (reformatory house) v obliki vitaminiziranih hranil in podobno. Potem, ko nas je industrializacija in komercializacija žita oropala naravno najpopolnejše hrane v obliki enotnega kruha nam hoče sedaj vsiliti umetno pripravljene nadomestke zanj, ki pa ne zmorejo s svojo kemično sintezo nikoli nadomestiti naravnega, organskega hranilnega sestava enotne moke odnos-

no kruha. Prav vitaminizirana hrana in sintetični vitamini so najboljši dokaz v napačnem iskanju naše »napredne« dobe. Rešitev pa ni v trgovskih, temveč v naravnih virih na osnovi resnične znanosti in moralne poštenosti v vprašanju prehrane. Naši starši, zlasti z dežele, pa so zrasli ob zdravi in redilni domači hrani. Tako so preprosto in zdravo rešili vprašanje osnovne prehrane z žitaricami, kar nam je lahko le v vodilo.

OSTALA RASTLINSKA HRANILA

Poleg žitaric nam nudijo beljakovine stročnice kot so fižol, grah, leča in bob. Ker so zaradi celuloze težje prebavljive, jih pretlačimo. Uživajmo jih v svežem stanju, čim manj v konzervah, pač pa lahko posušene.

Ostala rastlinska hranila pa so važna zaradi sestavin ogljikovih hidratov (riž, krompir, sladkor), maščob (olja) in rudninskih snovi, ki se nahajajo predvsem v zelenjavi in sadju ter vsebujejo vitamine.

Hranila bogata na ogljikovih hidratih nam služijo poleg maščob zlasti za energetski vir. Riž, rafiniran kot je v prodaji, predstavlja čisti škrob in je zatorej kot hranilo nepomemben, pri večji uporabi pa celo škodljiv, ker mu manjka vsa zaščitna vrednost (vitamini!). Kot dieta služi proti visokemu krvnemu pritisku. Krompir vsebuje tudi pretežno škrob, v olupkih odnočno, tik pod njimi pa tudi vitamin C, zatorej kuhajmo krompir vedno v olupkih ter ga pripravimo z mlekom v pireju ali z oljem v solati; pražen in cvrt je nezdrav. Krompir pa vsebuje dokaj lugastih soli, ki baje pospešujejo rakasta obolenja, zato ni preveč priporočljiv. Sem spada tudi sladkor.

SLADKOR

Za sladkor velja isto kot za kruh. Bil bi zdrava prehrana, če mu ne bi industrijska predelava odvzela naravno dobre sestavine in mu dodala škodljive, da ga lažje komercializira in dela privlačnega. V rastlinskem svetu se nahajajo sladkorne sestavine v obliki saharoze, n. pr. v sladkorni pesi, ter v obliki glukoze v zrelem sadju (medu, trsju) ter tudi v naši krvi. Zaradi tega nam bolje ustreza sladkor, ki vsebuje glukozo. Sladkor iz sladkorne pese so začeli predelovati približno pred 150 leti, kar pomeni eno največjih revolucij v prehrani civiliziranih narodov. Uživanje sladkorja pospeši (začasno kot pri mesu) krvni pritisk, delovanje ledvic, s tem poveča izločanje seča ter zmanjšanje potenja zaradi česar se smatra, da pospešuje krvni obtok, jača energije in tako pospešuje delovne in športne sposobnosti človeka. Te odlike sladkorja povečuje trgovska propaganda v korist čim večje prodaje sladkorja. To bi tudi držalo, če bi bil v prometu naravni sladkor, ne pa industrijsko predelan z najraznovrstnejšimi kemičnimi škodljivimi dodatki za barvo in vičez. Naravni sladkor je rjavkaste barve. Problem sladkorja je v tem, da ga v koncentrirani obliki kot je v prodaji, uživa le v izredno omejeni količini. Preobilno uživanje sladkorja utegne povzročati različna obolenja. Kajti poleg preobremenitve prebave sladkorja v organizmu, ki povzroča razkroj gotovih zaščitnih fizioloških činiteljev, postaja sladkor pravi nasprotnik prehrane, snov, ki oropa organizem n. obhodno potrebnih življenjskih činiteljev in kolikor več energije ima toliko bolj manjša apetit za normalno prehrano. Tudi to dejstvo izkorišča trgovska propaganda, češ sladkor, ki je cenejši nadomešča dražjo prehrano, ne oziraje se pri tem, na njegove kvarne posledice. Ena izredno vidnih je tudi poslabšanje zobovja zlasti pri otrocih. Zatorej čim manj bombonov, čokolade, najrazličnejših slaščic in sladoleda (tega tudi ne zaradi žledčnih obolenj). Pač pa uživajmo sladkor s svežim sadjem ter čim bolj razširimo uporabo medu kot so imeli običaj naši predniki, tako, da bo postal med (z izvrstno pijačo medico) naša dnevna prehrana namesto belega rafiniranega sladkorja. Naj se po naših vrtovih spet razširijo čebelnjaki s panji v prelepah narodnih motivih, vir našega zdravja in narodne umetnosti. Vrnimo se k našim modrim in lepim slovenskim običajem in med nas se bo vrnilo zdravje in veselje; smisel za umetnost in poezijo življenja!

imela, ko bi premalo dala na svojo zunanost, ker zanemarjana žena za moškega nikoli ni privlačna. Zato pa je tem bolj čudno, da moški dobre lastnosti žene, ko se za svojo zunanost potrudijo zato, da bi mu ugajala, ne znajo dovolj ceniti. Pozabljajo, kako živo se žena zanima za oblačenje: po večkrat na dan se preobleči ni povprečni ženi nič preveč, za moškega je pa že enkratno oblačenje na dan nadležno; če ga žena sili, naj se preobleče ali preobuje, ko pride blaten domov, bi utegnila naleteti na tak odpor, da bi bilo takoj tudi kosilo skvarjeno.

Ženska da zelo veliko na zunanost, in sicer na svojo, ne toliko na možovo. Zato večkrat vidimo zakonski par, kjer je žena vsa kakor »iz škatlince«, čedna in skrbno oblačena od nog do glave, mož pa zanemaren. Nekatere tudi otroke oblečejo in zlikajo, kakor se spodobi, moža pa povsem puste nič jih ne zanima, ali je umit, preoblečen, opran, zašit in zlikan ali ne.

RAZLIČNA STA

Ko se zakoncini na sprehodih srečavajo, ženska malokdaj premeri moškega, vselej pa ženska in v hipu vidi, kako je oblečena. Moški navadno nič posebnega ne vidi, ženskimi očem pa nobena pričeska in šminka ne uide.

Carnegie pripoveduje o svoji, stari materi, ki je umrla v starosti 98 let. Malo pred smrtjo so ji pokazali njeno sliko izpred več ko 30 let. Oslabela oči niso več dobro razločile podobe in edino vprašanje, ki ga je postavila, je bilo: »Katero obleko sem pa takrat imela?« Ženska, ki je bila že na pragu večnosti, ki nitu svojih snah in sinov ni več razločila, se je torej še vedno zanimala za obleko, ki jo je nosila pred 30 leti.

Ko bi znali možje žensko nečimrnost bolj ceniti, ko se ne bi iz nje »norčevali« ali jo celo kot napako grajali, marveč jo pohvalili in ji ob primernih priložnostih dali tudi priznanje, ki je lahko tudi le ena sama besedica pažnje: »O, kako si lepa!« ali: »Izredno se ti poda!« — bi bile žene mnogo zadovoljnejše in srečnejše. Moževe oči se morajo navaditi tudi na ženi take stvar videti in jih pohvaliti. Zvesta žena, ki se zato lepo oblači, da bi možu ugajala, to tudi povsem zasluži. Mnogo trenj, težav in sporov v zakonu bi bilo manj, ako bi imeli možje več smisla in pažnje za ženino zunanost. Mnogi vzgojitelji so v svoji gorečnosti grešili, ko so gremeli zoper žensko nečimrnost in niso pomislili, da pobijajo žensko lastnost, ki ne samo, da je ena temeljnih znakov njene plemenitosti in časti, torej lastnost, ki jo je Stvarnik v srce položil, temveč je obenem ena odlik, po katerih tudi moški svet deli žene v prikupne in odbijajoče, torej odlik, ki privlačujejo ženo k možu, a tudi moža zblizujejo z ženo.

Drat

VČERAJ POPOLDNE

Ko je vstopila, je Sally močno zaloputnila z vrati. Bila je nejevoljna, ker ji v šoli tistega dne ni šlo dobro. Sicer je bila vedno odličnjakinja, toda tokrat se ni mogla poglobiti v to, kar so profesorji razlagali in spraševali. Preveč jo je vznemirjalo to, kar se je zgodilo včeraj popoldne.

Ko ji je okoli treh telefoniral in jo prosil, naj se pride z njim nekoliko sprehajat, je bila prepričana, da je to storil kot prijatelj, ki potrebuje kako pojasnilo k domači nalogi. Saj je minilo že tri mesece, odkar sta se soglasno razšla. Spoznala sta da je bolje za oba, da se med njima vse konča. Vedela sta, da bi se morali njuni poti nekoč oddaljiti druga od druge in sklenila sta, da se mora to zgoditi čimprej. Vsak trenutek, ki sta ga preživela skupaj, ju je vedno bolj navezoval in ločitev bi bila iz dneva v dan težja. Kljub temu se je Sally zaman trudila, da bi ga pregnala iz svojega srca. Prepričevala se je, da je bolje tako, skušala je obrniti pozornost na kakega drugega fanta, toda na dnu njenega srca je ostal on.

Z začudenjem je opazila, da sta se nenadoma znašla na obali. Govorila sta o vsakdanjih stvareh, o šoli, o zabavah. Nenadoma se je oklenil njene roke. Zdrznila se je ob tem dotiku in spoznala, koliko grenkih ur je preživel v času, odkar sta se ločila. Spoznala je, da jo ima še vedno rad in da potrebuje njene pomoči. Iz bara na nasprotni strani ceste sta zaslišala iz juke-boxa glas Raya Charlesa: ...born to love and now I am loving you...« Pogledala mu je v oči.

»Kaj ti je?« ga je polglasno vprašala.

Z grenkobo ji je ponovil besede tiste pesmi.

MOJA PRVA POT NA GORE

Neskončno rad imam gore. Na zemljevidu jih iščem in v ilustriranih knjigah opazujem njihove bele vrhove. To že od nekdaj. Ko bi mogel enkrat visoko, visoko...

Nekoč sem se odločil, da bom šel na goro. Takrat sem bil trinajst let star. Spremljal me je prijatelj, ki je bil tri leta mlajši od mene. Tudi v njegovih očeh je bilo hrepenenje po gorskih vrhovih.

Bili smo na Svetih Višarjah. Bila sva z domačini in večjo družbo. Starejši so sedli v senco in morda v gostilno, midva pa sva si ogledovala stojnice in vse, kar je bilo na njih razstavljeno. Potem je bila maša in nihče ni mislil toliko na naju, vsi so mislili, da sva tudi midva v cerkvi. Toda naju so vabili vrhovi Lovcev.

Bilo je jasno nebo, sonce je grelo z velike višine in gore so se zdele blizu kot bi ležale na dlani. Kaj je to za naju, ki hodiva hitro, sva si mislila s prijateljem. Preden bo maša končana, bova že nazaj.

In sva šla. Dva mlada plezavca! Kdo bi mogel popisati srečo, ki sva jo čutila takrat, ko sva stopala navkreber. Kolikokrat sva prosila, da bi naju vzel kdo s seboj, pa je bilo vedno zaman. Zdaj sva šla sama, in bova dokazala, kako je enostavna takale pot na hrib.

Hitela sva po poti. Res, nič težkega, zgrešiti ni bilo mogoče. Ustavila sva se le za trenutek in spet hitela dalje. Prišla sva do vrha res v zelo kratkem času. Bil je čudovit razgled. Pod nama Zajzera, potem cerkev na Svetih Višarjah in vrhovi tam zadaj in naselja v vznožju čisto majhna.

Ko sta pred tremi meseci zadnjič plesala, si je ona mislila isto, kar ji je on sedaj pravil. Vedela je, da ga bo v kratkem izgubila. Toda ni si mislila, da bo tudi nje-mu hudo, ko se bosta razšla.

Sedla sta.

Sonce je zahajalo in on se je še vedno oklepal njene roke. Vedela je, da ne bi mogla imeti nobenega drugega fanta tako rada kot njega. Toda na noben način ni hotela, da bi se stara zgodba začela znova. Iskala je primernih besed, da bi mu to povedala. Tedaj ji je on zašepetal:

»Sally, ali lahko vsaj upam?«

Pogledala ga je za trenutek, nato je pozabila na vse dobre sklepe in mu naslonila glavo na ramo. Morje je gorelo od zahajajočega sonca. Dva galeba sta letela v daljavo, se oddaljila drug od drugega in šla vsak na svojo stran, potem pa sta se spet približala in letela dalje.

Ko sta se vračala, je spet začela misliti na svoje sklepe. Rekla mu je, naj jo skuša pozabiti in naj pozabi tudi na sprehod, ki sta ga pravkar končala. Ko je prišla domov, se je razjokala. Morda je zavrnila srečo, ki se ji je ponujala.

Tisti dnevi potem so bili obupno prazni in dolgi. Sally je mislila nanj, videla ga je v mislih. In njej sami je bilo težko.

Nekč si je Sally grela kosilo, mislila je nanj.

Odprla je radio. Spet je zaslišala glas Raya Charlesa, a tokrat je pel drugo melodijo: »I can't stop loving you«. Stekla je k telefonu, zavrtela fantovo številko in ker ni mogla govoriti od razburjenosti, postavila slušavko poleg radia.

ZIVA GRUDEN

Sedla sva in gledala. Nepozabno lepo! Sama tako visoko! Ostala bi dolgo, dolgo na gori, da naju ni začelo skrbeti, ali naju niso morda pogrešili. Morala sva nazaj.

Skakala sva čez kamenje in se smejala. Bila sva vesela kot že dolgo ne. Začela sva trgati rododendron. Nekaj časa je šlo vse v redu, toda ne vem kje in kako sva zavila v napačno smer. Ko sva se pomote zavedla, je bilo že prepozno. Nisva mogla ne naprej, ne nazaj. Preostalo nama ni nič drugega kot sestop po petnajstmetrski steni. Bila sva brez kakršne koli opreme. Obupano sva gledala v globino, ki je zijala pod nama in mislila, kaj naju lahko čaka.

Začela sva sestop. Previdno in počasi. Nisva poznala kake tehnike, a vedela sva, da nama ne sme zdrsniti. Bila sva kot dva mačka. Korak za korakom sva se spuščala navzdol. Mojemu prijatelju je šlo na jok, a nazadnje sva stisnila zobe in ostala pogumna do konca.

Menda je trajal najin sestop dobro uro, a prišla sva srečno na pot, na varno. Oba sva srečna klecnila na kolena in uprla pogled v nebo. Najini srca sta čutili veliko zahvalo, ki niti ne vem, ali sta jo znali izreči.

Ko sva nadaljevala pot, nama je prišel ves zaskrbljen naproti prvi reševavec. Pravila sva, da ni bilo nič hudega in da je pot zelo lahka. Vendar sva oba čutila, da ne bova šla nikdar več tako sama na pot.

MIHA BELICIC

RAZGLEDI

POMLADANSKE MEDITACJE O KULTURI

Neusmiljena optimistična žalostinka

Nikakršnega kulturnega monopola si nisem želel prisvoiti, ko sem pred časom začel pisati kritične polemike in glose o slovenski sodobni literaturi. Tako je tudi res na straneh Meddobja in drugod tu in tam eksplodirala kaka mladostna bomba in večkrat so grmeli topovi in se bliskali bajoneti. Vendar so ti polemični zapiski pomenili določeno novost. Najpreje sem namreč s plastičnim in kritičnim pregledom skušal zamejstvu in zdomstvu približati vedno bolj oddaljujočo se osrednjo domovino, v kateri sem poleg vseh še tako nebogljениh in banalnih pojavov pokazal tudi kvalitetne novosti (širok svetovni pregled, kritičnost, uporna nekonvencionalnost, znanstvenost, poduhovljenost, sodobnost), ki jih je prinesla zlasti takoimenovana mlajša kritična generacija okoli Perspektiv, ki pa danes stopa že v zreła leta. Vse to nam v zamejstvu često manjka. Kdaj bomo aktivizirali našo mladino? Se je čas — in bojim se svojih besed in strah me je velike odgovornosti — zadnji čas je! Slovenska kulturna akcija nam novega časa ni prinesla! Ostala je predvsem argentinska korporacija, ki se vedno bolj odmika od usodnih problemov sodobnega časa! Poleg Jurčeca, Beličiča ali delno Simčiča lahko zaman iščemo literate, ki so pri argentinski inštituciji skušali prikazati sodbno resnico slovenskega emigranta! In prav to bi bila njihova dolžnost.

V liriki so Papež, Truhlar in z nekaj pesmimi morda Kos in Vodeb resnično obogatili slovensko literaturo, dramatika pa je ostala klavrna kot le kaj. Iz krute resnice trenutne stvarnosti se naši literati in filozofi najraje zatekajo v preteklost, in idilično obujanje pocukranih spominov, v slovenstvo leta 1935! Taka situacija pri naših literatih mladine ne more pritegovati. Tako ji je gotovo bližje pisanje nekaterih avtorjev v osrednji domovini — kolikor se ne utaplja v tehnokraciji in tujini (n. pr. pesnika stilista Udoviča, drastičnega Zajca, modernista Tauferja, grotesknega Strniša ali delno tudi Koviča, da ne govorimo o starejšem Gradniku ali Vodniku ali Kocbeku ali celo Boru; med prozaisti je vreden omembe Kosmač in kot stilist tudi Tržičan Rebula; med dramatikami vsaj Smole). Žal je med našimi avtorji v zdomstvu vidna ista negativna slika kot pri starejših socialnih realistik v domovini: umikanje iz resničnih problemov sedanjosti; strankarsko heroiziranje ne — herojske preteklosti! To je negativna slika! Sodobnega mladega človeka bodo pritegovali edino sodobni problemi. Etični krščanski princip, ki je največja in najodločilnejša gonilna sila našega zamejstva, ki bo že v bližnji prihodnosti vedno bolj delovala tudi v domovini, je treba povezati s sodobno situacijo na vzhodu. Ne smemo se bati socialnih vprašanj! Bodočnost sveta je zagotovo v večji socialni pravičnosti, ki pa se bo zila s krščanskimi etičnimi načeli. Komunistem nima lastne etike — to pa ga bo pokopalo!

Boočnost je bodočnost večje notranje vere, večje notranje etične trdnosti, večje krščanske svobodnosti, je bodočnost aktivnega kristjana! Prav zadnja papeževa okrožnica o miru nam mora dokončno odpreti oči! V komunizmu ne smemo več gledati bestialitete, temveč zmotno, a važno

socialno idejo, ki pa ji manjka etičnega pridiha! Naloga naprednega krščanstva bo vedno močnejša infiltracija krščanske etičnosti v levo smer. A prav ničesar ne bomo mogli storiti s pozicij 19. stoletja ali leta 1935! Zato sem zadnje čase govoril dobronamerno in kot kristjan tudi o naši situaciji v zdomstvu. Smo bolj pomembni kot si morda mislimo, zato pa moramo paziti na našo hišo! V krščanstvu vidim največjo kvaliteto vse zgodovine človeštva! Tisti, ki vzdržuje krščanstvo tudi v trenutkih stiske in usodnega malodušja, je zagotovo steber bodočega sveta! Zato mora mo gledati sintetično: iz domovine moramo črpati pozitivno socialnost, iz krščanstva pa vse tisto, kar tvori šele celovitega pravega človeka: vero, trdnost, celovitost, značaj, dobroto, transcendenčnost, tradicijo, družinskost in predvsem ljubezen. Krščanska naprednost nas bo tako potem, ko se bomo že sami približali domovini, tudi odprla domovini kot neprecenljivo vrednoto. To je bodočnost Slovencev in bodočnost sveta — kot občestva.

Slovenci smo celota. Vsi se moramo boriti za dobro na vseh naših straneh in proti slabemu na vseh naših straneh. Odpirati pa se moramo tudi dobremu vseh drugih narodov sveta! Naj so moji nameni še tako utopistični, vsekakor se bojim njihove resnice in svoje odgovornosti, ko jih izražam. Na obeh straneh slovenske preteklosti je bilo dovolj napak in dovolj dobro nameravanega! Kdaj bomo res dvignili dobro nad slabo, ljubezen nad sovražstvo, bližnjega nad sebe! Za pritegnitev Slovencev v to smer bo potreben bolj specializiran forum kot je to Mladika, ki se sicer hvalevredno trudi, da je poleg družinske revije tudi literarno-kritična revija, a ki se le ne more v celoti posvetiti problemom, ki najbolj grizejo nas vse! Nov forum pa bo potreben tudi zato, ker bo prav gotovo postal studenec prenovljene slovenske mladine in naše prenovljene stvarnosti:

Avrelj Lukežič: Iz ilustracije Janežičeve knjige, »Moja podoba« (linorez)

NOVE SLOVENSKE REVIIJE IN KNJIGE

Ob približno istem času, ko smo v Trstu podelili literarno nagrado Vstajenje pisatelju Beličiču za knjigo proze Nova pesem in pesniku Udoviču za pesniško zbirko Ogledalo sanj (to je dejanje, ki pogumno prerašča vulgarnost sodobnega strankarstva in materializma in prinaša v svet nov krščanski duh), je v Ljubljani izšla peta številka Sodobnosti. Omeniti je prozno Zgodbo Mateja Bora, ki kaže, da je pesnik še kar spreten prozaist. Med Razgovori, ki so posebna rubrika revije, je pomemben Zapis k »urbanistični revoluciji« v Ljubljani izpod peresa Janeza Lajovica, ki kritično polemizira z načinom grajenja v glavnem mestu Slovenije. Osmi številka Problemov (revija najmlajših, prej Mlada pot) je posvečena sodobni črnogorski umetniški dejavnosti. Milorad Stojković je napisal esej o sodobni črnogorski književnosti, ki je književnost suverena naroda. Zato ne moremo govoriti o jugoslovanski književnosti, temveč edino o književnostih jugoslovanskih narodov, kar bi pa zlasti srbski centralisti radi zankali. Posebno črnogorska lirika večkrat presenetli, proza pa je bolj skromna in aktivistična.

Med novimi knjigami so prve mesece izdali Mišku Kranjcu roman MLADOST V MOČVIRJU, ki je s svojim nežnim lirizmom prekmurske pokrajine in pretresljivim slikanjem bde v slovenski kritiki močno odjeknil. To Kranjčevo delo se dogaja še pred vojno. Danilo Lokar je izdal neuspelo knjigo novel Z GLAVO SKOZI ZID. Teksti so nastali v tridesetih letih. Lojzetu Zupancu so natisnili roman o ljubljanskem predmestju iz prvih desetletij dvajsetega stoletja (LJANAR SVETE DRUZINE), ki je šibko delo v vseh ozirih. Jožeta Javorška potopisna knjiga INDIJA KOROMANDIJA je uspelo delo o Indiji. Zarko Petan se je pojavil s HUMORESKA MI Z NAPAKO, ki niso odkrile slovenskega humorja. Najmlajši so izdali tri knjige proze: Elza Budau DIAGRAM NEKE LJUBEZNI. Marlena Humek Pehani DEKLICO NA POTEPU in Peter Kavalarič GRAJSKE BIKE. Vsa tri dela so pavšalni zapiski iz sedanjosti, kot jih že poznamo iz nekdanjih Mladih potov. Pesniška zbirka Slavka Juga VERZI ni odprla novih perspektiv, Franc Rožnik pa je izdal POEZIJE v samozaložbi. V Slovenskih večernicah (Celje) je Prekmurec Lojze Kozar izdal povest TAKSEN PRAG, ki je namenjena bolj kmečkim bravcem. Drugače je izšlo tudi nekaj ponatisov in veliko prevodov, izmed izvirnega pa največ pomeni že omenjena Kranjčeva knjiga.

SLOVENSKI KNJIŽEVNIKI V NEMŠČINI

V aprilu je vodilna avstrijska literarna revija Wort in der Zeit med različnimi prevodi jugoslovanskih avtorjev priobčila tudi po eno pesem Mateja Borā, Kajetana Koviča (oba prevedla Ina Juh-Broda), Daneta Zajca (slab prevod Mila Dora) in Jožeta Udoviča, ki ga je bojda prevedel Han-

nes Schneider, v resnici pa Tržačan Vladimir Vremec. V reviji avstrijskih mlajših umetnikov pa so istočasno izšle pesmi Jožeta Udoviča (tri sta prevedla Vladimir Vremec in H. Kulteier, Joh. Messner) in Gregorja Strniše (prevedla Lev Detela in Pavel Zdovc). Prevodi v reviji mlajših umetnikov Eröffnungen so boljši. Wort in der Zeit je tudi priobčil prozo Bena Zupančiča, Eröffnungen pa Branka

Rudolfa. Žal je povsod premalo povdarjena slovenska pripadnost avtorjev in povsod preveč jugoslovanstvo. To smo opazili že pri prevodih v druge jezike. Zato pripravlja avtor teh vrstic esej o slovenski povojni književnosti (ki bo izšel v nemščini), hkrati pa je v načrtu tudi kratka antologija povojne slovenske lirike — in to tudi emigrantske.

Lev Detela

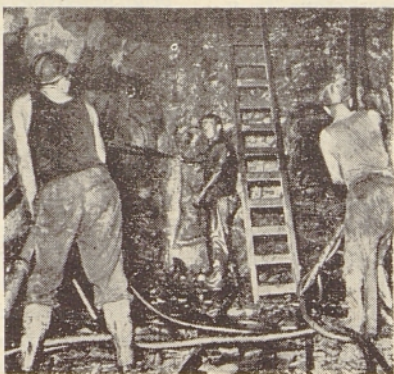
MED SLOVENCMI PO SVETU

SLOVENCMI V PORURJU

V Porurju živi mnogo Slovencev, kjer delajo v rudnikih. A po končanem trdem delu se zberejo pri nedeljski sv. maši in na kulturnih prireditvah, ki jih sami pripravijo.

Letos se je za 1. maj zbralo okoli 600 rojakov na proslavi tega praznika v Oberhausenu. Prireditev je izzvenela v treh mislih: Bogu otroci, narodu sinovi, nikomur hlapci!

To prvomajsko proslavo so naši rojaki posneli na magnetofonski trak

V rudniku: v Porurju

in so prejšnjo soboto poslušali naši dijaki v Slovenskem kulturnem klubu v Trstu. Občudovali smo rojake, ki žive daleč od rodne zemlje, pa so ostali zvesti materini besedi in izročilu in se zbirajo v takem številu na svojih kulturnih praznikih.

(Včasih je tako težko privabiti 600 Slovencev na podobno kulturno prireditev doma, tu, kjer smo rojeni in je dolga pot do tja neka korakov!?)

SREČANJE S PRIJATELJEM SLOVENCEV

Nekega večera v začetku maja me je klical telefon: »Tu Hegenkötter, duhovnik iz Nemčije. Poznal sem vašo mamo in sestro v Nemčiji med vojno. Prišel sem v Trst in sem pri vaših sestrah pri Sv. Ivanu!«

Spomnil sem se na sporočila mojih dragih iz Nemčije, kamor so bili med vojno preseljeni, o nemškem duhovniku, ki se je naučil slovensko in ki veliko pomaga izseljencem.

Ker gospod ni vedel, kje bi prenočil, sem ga povabil v Rojan. Ob devetih zvečer po šmarnicah prideta v rojansko zakristijo starejši duhovnik in cerkovnik Novega sv. Antona g. Peter. »Dober večer!« je pozdravil. Pred seboj sem imel »nepoznanega« znanca, gospoda sivih las, živih oči in vedrega obraza. Zašel je k Nove-

mu sv. Antonu in g. Peter ga je pospremil do Rojana, ker sam ni vedel poti.

Peljal sem ga v župnišče. V prijaznem razgovoru mi je pojasnil, da je že en mesec v Jugoslaviji, kjer se uči hrvaškega jezika. Okrog Münstra je mnogo hrvaških izseljencev, ki nimajo duhovne oskrbe, zato se je ponudil on, 78 letni starček, da se bo naučil jezika. Čez mesec dni se bo vrnil v Lovran, da bo izpopolnil svoje znanje hrvaščine. Da je v jeziku že zelo napredoval, se vidi iz tega, da ga je tamkajšnji župnik že naprosil za vrsto pridrig.

Na Dolenjskem je obiskal več družin, ki jih je med vojno spoznal v Nemčiji. Tudi pri nas doma se je oglašil. Iz listnice je potegnil celo fotografije moje že pokojne mame. Zelo se zanima za delo zedinjenja. Zato je obiskal Beograd in razne druge kraje v Srbiji in na Hrvaškem. Navdušeno je pripovedoval o lazarištovskem duhovniku Tumpeju, ki živi v Smederovu, kako krasno se razume s pravoslavni duhovniki (popi).

V Nemčiji je stalno v stiku s slovenskimi izseljenskimi duhovniki. Pohvalil je njihovo delo. Vsem je poslal iz Trsta pozdrave v slovenščini. Med vojno je veliko delal med vojnimi ujetniki. Spovedoval je v 15 jezikih. S posebnim spoštovanjem se spominja ruskih ujetnikov, kako so bili pobožni in vdani v voljo božjo. Brez godrnjanja so prenašali svoje trpljenje. Ko jim je molil očenaš v staro-slovenščini, so ga srečni poslušali: »Batjuška svije razumiet!« so mu govorili.

Z dr. Skrlom sva ga z avtom popremila po mestu in na ogled tržaške okolice. Ko je s Prebena in kasneje še z Obeliska opazoval Tržaški zaliv, se ni mogel načuditi: »Tu je tako lepo, čisto nebo, pri nas pa je skoro vedno megleno, oblačno in od tovarn vse zakajeno!« Ob enih se je z vlakom odpeljal proti Sloveniji.

Srečanje s tem možem mi je ostalo živo v spominu. Občudoval sem njegovo duševno prožnost kljub visoki starosti. Krščanska ideja ga je popolnoma prevzela in vodi vse njegovo delo. Sledi vsem modernim tokovom življenja. Predvsem pa je poln optimizma. Opazil sem tudi, kako visoko ceni prispevek Slovencev v skupnosti narodov. S spoštovanjem je govoril o prelatu Kalanu, pobudniku kongresov Kristusa Kralja. Sama pa se ne znamo prav ceniti. Marsikdo se celo sramuje, da pripada slovenskemu narodu, a sramovati bi se moral le svoje neznajnosti.

Stanko Zorko

ki so jo pripravili idealni slovenski fantje, med njimi precej ročnih delavcev. Hudo mi je bilo in žal, da ne narede kaj brezplačnega taki, ki bi gotovo lahko boljše, ker je njihova izobrazba večja.
Ne zamerite!
Delavec

Gotovo lahko srečate take in drugačne mlade ljudi. Vtis, ki ste ga dobili, je morda malo pretemen. Ali pa recimo tako: kljub temu, da je mnogo mladih ljudi res takih, jih je pa tudi nekaj, ki so idealni, delavni in zavedni.

SLOVENSKI PRAVOPIS

Jaz bi pa vendar rada vedela, kako je s Slovenskim pravopisom. Saj se je bila vnela prava abecedna vojska z njim v zvezi. Tržaški profesorji se ga držijo, v Ljubljani ne. Kako bo v naprej? Ali ni le za-

časno odložili dokončno odločitev glede »— veca? In kakšno ozadje je tu?
M. B.

V Trstu so bili profesorji slovenske v splošnem mnenja, da je pametno držati se zadnje izdaje Pravopisa, ker bi sicer nastala večja zmeda.

Kakšno je ozadje? Tega v Trstu ne vemo. Omajati nesporne avtoritete na jezikovnem področju zato, ker morda komu ne ugajajo? Morda. Dejstvo je, da so o novostih govorili različni »forumi«, preden je šla knjiga v tisk. Zakaj kasnejše spremembe? To so uganke za nas v Trstu. Vemo le, da so dobila uredništva listov v Sloveniji prepoved, pisati karkoli v prid novemu pravopisu. Čas bo gotovo posvetil tudi v to zakulisje.

POGOVORI z UREDNIKOM

Priporočamo in prosimo, da širite knjige in publikacije, ki jih ima Mladika v zalogi:

Stanko Janežič: MOJA PODOBA, do zdaj najboljšo Janežičevo literarno delo. V poeziji se prepleta topla misel na dom, na mater, na prijatelje in na srečanje z ljudmi v velikem svetu. Knjigo je lepo opremil naš tržaški slikar Avrelj Lukežič.

Bruna Pertot: MOJA POMLAD, knjiga pesmi z barkovljanske obale, pesmi morja in cvetoče pomladi. Knjigo je opremil z izvirnimi linorazi ing. Franko Piščanc.

Zora Saksida: NAGELJČKI, knjiga pravljic z bogatimi, skrivnostnimi, čudovitimi svetovi. Vaši najmlajši bodo srečni, če jim boste dali v roke te pravljice.

Sest-Preprost: KAR PO DOMACE, to je vesela knjiga o resnih stvareh, v bistvu pa knjiga o lepem vedenju za mlade in stare.

MEDDOBJE,

7. letnik, 1./2 številka imamo še v zalogi. Tudi novi letnik je izredno bogat na vsebini in tehten po prispevkih. Sezite po tej odlični reviji!

Marko Kremžar: SIVI DNEVI, to je knjiga spominov, dokument trpljenja političnih pripornikov, ki pa kaže globok pogled v duše ljudi.

MLADJE

je revija mladih koroških Slovencev, ki pogumno stopa v kulturni krogi sodobnega ustvarjanja. Vse številke lahko dobite v upravi Mladike.

Vse te knjige dobite v upravi Mladike, pa tudi v slovenskih knjigarlah!

KNJIZICE

Se želite seznaniti z važnimi življenjskimi vprašanji? Berite Knjižice. Zadnja knjižica »PROTI VETRU« je praktično vodilo mladim ljudem. Primerne vrstice za vsak dan. Berite vsak dan samo eno poglavje, porabili boste največ dve minuti. Pa boste na pravi poti potem ves dan.

Te dni izide nova knjižica o svetih bratih Cirilu in Metodu. Njuno življenje in delo, trud in trpljenje in zasluge, ki sta si jih pridobila za ves slovanski kulturni svet. Segajte po teh drobnih in cenelih, a tako bogatih naukih.

Podpirajte „Naš dom“

**ROJAKI! POTREBUJETE KAKŠNO USLUGO?
OBRNITE SE NA AGENCIJO**

„Mundus“ V TRSTU

USTREGLI VAM BOMO TOČNO, NAGLO IN POCENI!

Če želite kakršnekoli podatke ali dokumente iz stare domovine ali iz drugih evropskih držav; kakšno starejšo ali novejšo slovensko knjigo ali revijo, tudi antikvarično; kakšne umetne spominske predmete, slike, razglednice, noše, specialitete itd. iz Slovenije in Jugoslavije; informacije glede potovanja v Evropo, rezervacije v hotelih, na vlakih itd.; umetniške slike slovenskih krajev, osebnosti ali verske; če potrebujete slovenske igre, note, plošče itd.; zastopstvo za vaše tiskovine ali izdelke; gospodarske informacije ali zveze; če se želite naročiti na kak slovenski ali tuji list; če si hočete z oglasom v slovenskem tisku v Sloveniji ali v zamejstvu najti zakonskega druga ali družico; če iščete kako pogrešano osebo; če želite dati karkoli tiskati v slovenske tiskarne v Trstu, Gorici ali Celovcu; če potrebujete kakšne zasebne informacije ali zveze; če hočete poslati iz Italije ali Avstrije karkoli sorodnikom v Jugoslaviji zanesljivo in hitro; če bi radi da se pobrigamo za kakšno osebo na potovanju skozi Trst, v Italiji, Avstriji ali drugje,

PIŠITE NA NASLOV AGENZIA

„Mundus“

TRST (TRIESTE) Via Roma 24

V najkrajšem času vam bomo odgovorili ali izpolnili vašo željo.

BANKA

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA LIR 800.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

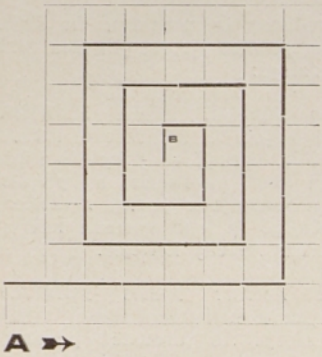
TRST, ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**

POLŽ

Vstavljaj v »polža«, začeni od A na desno proti B, besede, ki ustrezajo definicijam pod A. Če bo rešitev pravilna, boš lahko v smeri od B proti A bral besede, ki ustrezajo definicijam pod B!

A. znana plemiška rodbina iz Ferrare, na dvoru katere sta živela tudi Ariosto in Tasso — del fizike — ital. mesto — ptič — zelena drevesna žabica — žlahten plin — okusen sadež (dvoj.) — grob, neotesan — slovit raziskovalec Antarktike — velik ogenj — žen. ime.

B. ime več peržanskih kraljev — vrsta — iglavec — bajeslovna podzemeljska reka — ena po angleško — ime preлива med Dansko in Švedsko — silen vihar — žen. ime — vrsta vrbe — muha, ki prenaša spalno bolezen.

REŠITVE IZ PREJSNJE ŠTEVILKE

PIRAMIDI

I. N — na — Jan — Jona — Bojan — naboji — boginja — begonija.
 II. o — ro — bor — bron — Byron — baroni — Nairobi — Nikobari.

TEZAK RACUN

43	+	19	=	62
+		-		+
27	-	15	=	12
70	+	4	=	74
-		+		-
49	-	16	=	33
21	+	20	=	41

ŠTEVILCNICA

Ključ:

Montaž, brglez, pošasti, čuvajka. Ne izogibaj se kazni z lažjo, marveč jo pretrpi, zakaj tako boš trpel le enkrat, laž pa te bo mučila brez prestatka.

ZA BISTRE GLAVE

RACUN Z BAMBUSOM

10 čevljev dolg bambus se je prelomil. Njegov odlomljeni konec visi k tlom in se dotika tal tri čevlje vstran od vznožja bambusa. V kateri višini se je bambus prelomil?

DEDIŠČINA

Stari gospodar je umrl. Po oporoki naj bi dobili njegovi trije sinovi njegovih 17 krav. Prvi naj bi dobil polovico, drugi tretjino in najmlajši devetino vsega števila krav. Ker bratje niso vedeli, kako naj si krave razdele, so se obrnili na župana. Ta jim je takoj povedal, kakšna bodi delitev. Ali morda veš tudi ti zanjo?

Za dobro voljo

V neki zakotni vasi je nastal požar in gasivci ga niso mogli pogasiti, ker ni delovala edina brizgalna v vasi. Na srečo škoda ni velika, ker so se vsi vaščani trudili pri pogasitvi ognja.

Istega dne skliče župan občinski svet in nekaj gasivcev ter jim reče: »Takah dejanj nočemo več v naši vasi!« Nato se obrne na poveljnika gasivcev in ga vpraša: »Kaj mislite napraviti?«

Poveljnik: »Vsak teden bom ukazal pregledati vse naprave, posebno še pred viljo požara!«

Sodnik: »Vi ste kradli v isti trgovini tri noči zapored; kaj imate povedati v svoje opravičilo?«

Obtoženec: »Tole, Vaša Visokost: ukradel sem samo eno krilo za svojo ženo in ona me je poslala trikrat zamenjati ga!«

On (jezno): »Hotel bi le vedeti, zakaj je vsemogočni Bog ustvaril ženske tako lepe in tako neumne obenem!«

Ona: »O, dragec, to je že stara pesem! Če nas je ustvaril lepe je to zato, da vi tekate za nami in se v nas zaljubite; neumne pa zato, ker se drugače ne bi mogle zaljubiti v vas moške!«

V neki bolnišnici je bolničarka, ki je jemala iz koša novorojenčka, da bi ga pokazala srečnemu očetu, rekla svojemu kolegu:

»Danes sem ga pokazala dvanajstim različnim očetom in za vse je ta novorojenček na las podoben očetu in materi!«

Deček: »Kaj je puščava?«

Mati: »Kaj, kjer ne raste ničesar!« Isto je vprašala dečka učiteljica v šoli in deček korajžno odgovori: »Puščava je očetova glava!«

CONNECTICUT — PREVEJAN — DEBUSSY — OSVAJALEC — NABOJS — LIMONADA — PRESOJATI — VRAZEVEREN — EMBALAŽA — KARNIJA — ANAKOLUT — GRIMM — PARANOIK — ARGONAVTI — KARAKORUM — KRITIKA — AZBEST — TRINOSTVO — TRAPIST — KATRAN — VLADIVOSTOK — TRAJAN — MUKDEN — POGOVOR — KATODA — LILIPUT — AMETIST — PRAKSI-TELES — INDIGIRKA — PREZIDIJ — JUVENAL — PRIPRAVA — VIJOLICA — MANHATTAN — PELIKAN — POGOJEN — GAMSOVKA — DREVORED — GAJICA — KAMNOLOM — PRICESKA — ANTARES — DARWIN.

Iz vsake besede vzemi dve zaporedni črki; vse črke nato sestavi! Bral boš dva modra verza lat. dramatika Publilija Sira.

»Živijo, Maks! Daj no, posodi mi štirideset lir za tramvaj. Drugače niti domov ne morem.«

»Žal mi je, a imam samo tisočake.«
 »Nič za to! Bom pa najel taksi!«

Kmeta si ogledujeta mestne izložbe; v eni izmed teh opazita nepropustne rokavice in eden izmed njiju vpraša:

»Čemu služijo te rokavice?«
 »Kaj ne veš? Da si umijemo roke, ne da bi si jih zmočili!«

Starejša gospa družinskemu prijatelju, ki ji je prišel voščiti za god.

»Da, ponavljam vam: razen vas, se noben pes ni zganil, da bi mi prišel voščiti...«

Vojak novinec dobi pismo in ga ves nervozen odpira. Toda na listu ni napisana niti ena črka. Vojak ga počasi zgane in dene v zalepko.

Tovariš ga gleda in vpraša: »Kako da ni nič napisanega? Pomota?«

Novinec pa: »Ne. Brat mi odgovarja na moje pismo. Sva skregana in že dve leti ne govoriva.«

Studenti: »Vrzimo v zrak sto lir. Če bo glava, gremo v kino.«

»Dobro, če številka, gremo gledat nogometno tekmo.«

»Da, če se postavi pokonci, se bomo pa učili.«

»Že, že, to je že prav, da je bogata. Toda če se z njo poročiš, boš moral nehati kaditi in piti.«

»Vem, toda če se ne poročim z njo, bom moral nehati tudi jesti.«

Bilo je, ko so stavkali železničarji. Na nekem prehodu je cesta vseeno zaprta. Avto se ustavi in šofer gre na bližnjo postajo:

»Ali vlaki že vozijo?«

»Ne, ne še.«

»Zakaj pa je potem prehod zaprt?«

»Zakaj? Mi tukaj vendar ne stavkamo, gospod.«